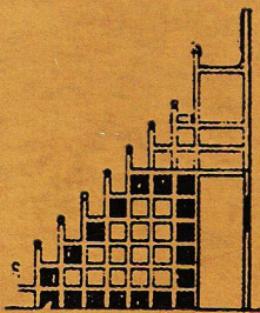

Dr Jusuf Ramić

**IZBOR
POSLANIKOVIH
HUTBI**

Recenzenti:

Pred. mr. Ibrahim Džananović
i Mesud Hafizović

Lektor:

Hadžem Hajdarević

Izdavač:

Islamski teološki fakultet, Sarajevo

Za izdavača:

Dr Omer Nakičević

Priprema: *El-Kalem*

Tehnički uredio:

Selim Jarkoč

Omot:

Ismet Bušatlić

Tiraž: 3.000

Štampa: DP „GRAFIČAR“ Tuzla

IZBOR POSLANIKOVIH HUTBI

Izbor, prevod i uvodna bilješka:
dr Jusuf Ramić

ITF
Sarajevo, 1990.

UVOD

Pojava islama nagovijestila je, između ostaloga, i nagli razvoj govorništva. Hutba je bila jedino sredstvo pomoću kojeg je Božiji poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pozivao u islam tokom svoga boravka u Mekи. Prelaskom Božjeg Poslanika u Medinu hutba dobija nove dimenzije, a nešto kasnije postaje obligatna dužnost (farz) petkom na džumanamazu, bajramima i u vremenu hadža.

Hutba se petkom uči prije džume-namaza, a na dan bajrama poslije bajram-namaza. To je bila praksa Božjeg Poslanika i ona je i do danas sačuvana.

Hutba je u prvim danima islama učena sa nekog uzdignutijeg mjesta, a kasnije sa minbera, govornice specijalno podginate za te svrhe. Minber se u vremenu Božjeg Poslanika i prve četvorice halifa sastojao iz tri stepenika. Poslanik je sjedio na trećem, Ebu Bekr na drugom, a Omer na prvom stepeniku. Kasnije je broj

stepenika povećan. Muavija je naredio Mervanu, namjesniku Medine, da tri Poslanikova stepenika podigne naviše, a pod njih stavi novih šest stepenika kako bi se hutba mogla bolje čuti.¹⁾

Minberi su obično građeni od kamena ili drveta. Bogato su ukrašavani ornamentikom i profilacijama, a završavani obično sa proširenjem preko koga se ponekad postavljao baldahin.²⁾

Poslanik je sa minbera hutbu učio stojeći. U izuzetnim slučajevima, kada je bio bolestan, govor bi držao sjedeći. Za hutbu je koristio posebno odijelo, koje bi, nakon hutbe odlagao. Njegov glas je bio lijep i snažan. Bera b. Azib je slušao Božjeg Poslanika kada uči „*Ve-t-tini ve-z-zejtuni*“ („*Tako mi smokve i masline*“) i kaže da ljepšega glasa nikada nije čuo.

Poslasnikov glas ne samo da je bio milozvučan i snažan, nego i dalekosežan. Ummihana je u svojoj dosta udaljenoj kući od Kabe mogla da čuje Božjeg Poslanika kako uči Kur'an u haremru ovoga drevnog hrama.

Poslanik nije govorio samo riječima; on je govorio i izrazom lica, pogledom očiju, kretn-

1. O hutbi na džumi-namazu i bajramima, te o minberu (govornici) potrebno je pogledati djela iz oblasti hadisa kao što je Buharijina i Muslimova zbirka hadisa.

2. Džemal Čelić, „Minber“, Enciklopedija likovnih umjetnosti, Zagreb 1964, III/474.

jama, cjelokupnim svojim držanjem. Svaki njegov pokret tijela imao je svoj smisao i svoje značenje, a u tome su svakako najvažniju ulogu imali pokreti ruku:

„Muslim je muslimu brat, pa mu ne smije nepravdu činiti, ponižavati ga i napuštati... Pobožnost je ovdje!“ - reče Poslanik, pokazujući rukom na svoje grudi tri puta (Muslim - an Ebi Hurejra).

„Ja i staratelj siročeta (jetima) bićemo u Džennetu zajedno, ovako! - pokazao je Poslanik prstima“ (Buhari - an Sehl bin Sad).

U svom govoru često je koristio i poređenje da bi dočarao značenje. Ebu Musa el-Ešari prenosi da je Božji Poslanik rekao:

„Mumin (vjernik) koji uči Kur'an, sličan je četrunu (limunu) koji ima lijep miris i lijep okus. Mumin koji ne uči Kur'an, sličan je hurmi koja nema mirisa ali joj je okus sladak. Munafik (licemjer) koji uči Kur'an, sličan je cvijeću koje lijepo miriše ali mu je okus gorak. A munafik koji ne uči Kur'an, sličan je gorkom-indijskom krastavcu koji nema mirisa, a i plod mu je gorak“ (Buhari i Muslim).

Poslanik je bio određen, konkretan i slikovit. Davao je govoru vizuelnu dimenziju, a unošenje takvih primjera jedan je od najboljih načina za semantičko i primjereno emocionalno obogaćivanje govora.

Jednom prilikom je, prema pričanju Ibn

Mes'uda, Muhammed, a.s., zaspao na hasuri i, kada se probudio, ashabi, njegovi drugovi, predložili su da mu kupe postelju, a on je rekao: „Na ovome svijetu ja sam kao običan jahač koji se, prolazeći ispod drveta, nakratko zadrži pod njegovim hladom a zatim ga, odlažeći napušta“ (Ahmed i Tirmizi). Abdulah ibn Mesud priča da je Božji poslanik, kada su ga jednom prilikom posjetili, povukao jednu crtu i rekao: „Ovo je pravi Božji put“, zatim je povukao još dvije crte, jednu s desne, a drugu s lijeve strane, i rekao: „Ovo su šejtanski putovi“, a onda je proučio 153. ajet iz sure El-En'am „*I doista, ovo je pravi put moj, pa se njega držite i druge putove ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova*“ (Ibn Madže i Ahmed).

MOTIVI I TEME POSLANIKOVIH HUTBI

1. Misionarska djelatnost

Božji Poslanik je trinaest godina u Meki, svom rodnom gradu, pozivao u islam. Hutba je bila, kao što smo rekli, jedino sredstvo pomoću kojeg je on u sezoni hadža i van sezone, na godišnjim sajmovima, pozivao ljude u islam.

Kada je objavljen kur'anski ajet „*Ti javno isповијдай оно што ти се наређује...*“ (El-Hidžr, 94), Poslanik je okupio svoje sugrađane i javno ih pozvao u islam, a kada je objavljeno „*I опомини родбину своју најближу*“ (Eš-Šu'ara',

214), Poslanik je ovoga puta okupio najbližu svoju rodbinu i na brežuljku Safa im, nakon zahvale Allahu, održao govor u kome je na početku rekao:

„Pastir ne obmanjuje svoje stado. Tako mi Allaha, kada bih cijelom svijetu lagao vama to ne bih učinio...“.

2. Objasnjanje vjerskih propisa

Poslanik je, kada su predislamski Arapi u skupinama počeli da ulaze u Allahovu vjeru, počeо da objašnjava vjerske propise, tumači i određuje ono što u Kur'anu nije sasvim jasno određeno: „*A Mi tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje*“ (En-Nahl, 44). U tom duhu je njegov govor održan na Oprosnom hadžu i neke druge hutbe koje donosimo u ovom izboru.

3. Dogovaranje, mušavera

Poslanik je uvijek prilikom donošenja neke važne odluke konsultovao i svoje drugove, ashabe. Tom prilikom bi održao i govor u kome bi izložio svoj stav, a zatim se upoznao i sa mišljenjem svojih drugova. Takvo dogovaranje, mušaveru, imao je prilikom otkupa zatrobljenika Bedra i prilikom vojnog pohoda na Uhud.

4. Rad na jedinstvu islamske zajednice

Jedna od češćih tema hutbi Božjeg Poslanika jeste i rad na jedinstvu islamske zajednice. U Poslanikovom vremenu, poslije Hunejna i pod-

jele ratnog plijena, ovo jedinstvo je bilo poljuljano. Poslanik je tada prisutnim Ensarijama održao govor u kome je na početku rekao: „O ensarije! Čemu ove riječi koje su stigle do mene? Čemu ova osjećanja koja prebivaju u vašim srcima?...“.

5. Borba protiv nasljeđa džahilijeta

Borba protiv mnobogoštva i nasljeđa džahilijeta u svim njegovim vidovima također je bio jedan od motiva Poslanikovih hutbi. Takva je npr. njegova hutba na Oprosnom hadžu kada je dokinuo praksu umetanja trinaestog mjeseca rijećima: „Vrijeme se računa na isti način od dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju...“

6. Sklapanje braka

Arapi su i prije pojave islama pridavali veliku važnost činu sklapanja braka. Svjedoci s jedne i s druge strane obično bi održali po jedan govor u kome bi istakli vrline mlađenaca. Tako je postupio i Ebu Talib, stric Božjeg poslanika, prilikom sklapanja braka između Muhammeda, a.s., i Hatidže. U tom govoru, koji ovde u prevodu donosimo, Ebu Talib je rekao:

„Neka je hvala Allahu, koji je dao da budemo potomci Ibrahima i Ismaila, koji je Meku učinio neprikosnovenom, a Kabu mjestom koje se stalno posjećuje.Neka je hvala Njemu koji nas je odabrao da sudimo među ljudima u njihovim sporovima.

Muhammed sin Abdulahov, moj bratić, ne može se porebiti ni sa jednim u plemenu Kurejš,

a da ga ne nadmaši u časti, poštenju, pravednosti, dobroti i oštromnosti. Ako mu i nedostaje imetak, pa, vi znate, da je imetak prolazan, a da su čestitotst, poštenje, pravednost i plemenitost neprolazni. Eto, on želi da se vjenča sa Hatidžom, kćerkom Huvejlidovom, a i ona to želi. Mehr, vjenčani dar, koji tražite, moja je briga“.³⁾

Hutbe, govori, pri sklapanju braka su zadržane i u islamskom periodu. I Poslanik je održao jedan takav govor prilikom sklapanja braka između Fatime i Alije u prisustvu Ebu Bekra, Omera, Osmana, Talhe i Zubejra i isto toliki broj Ensarija. U toj hutbi Poslanik je, između ostalog, rekao:

„Allah je učinio rod po tazbini dodatnim rodu po krvi, farzom, pravednom odlukom, dobrom od zajedničkog interesa, proširio time rodbinske veze i njima obavezao ljude...“.

7. Ispitivanje porijekla imovine

Poslanik je često kontrolisao rad svojih drugova, ashaba i ispitivao porijeklo njihove imovine. Kad je angažovao jednog od njih na prikupljanju zekata, zatražio je izvještaj, a on je, podnoseći ga, rekao: „Ovo je vaše, a ovo je moj poklon (hedija)“. Ogorčen na to, Poslanik je rekao: „A zašto nisi sjedio u kući kod svojih

3. Bakillani, I'adžazu-l-Kur'ani, 153; Ahmed Zeki Safvet, Džemheretu hutabi-l-'areb, 1/77

roditelja pa da tamo dobiješ taj poklon, ako istinu govoriš“? Poslije toga Poslanik je prisutnima održao govor u kome je osudio ovu pojavu.

OSNOVNE KARAKTERISTIKE POS-LANIKOVIH HUTBI

Poslanikove hutbe sastojale su se iz dva dijela. Prvi dio je počinjao sa zahvalom Allahu i šehadetom, svjedočenjem da je samo Allah Bog i da je on, Muhammed, Božji rob i Božji poslanik. Ovaj način otpočinjanja govora nije karakteristika samo vjerskoga, nego i političkog govora u vrijeme Poslanika i ashaba. Svaka hutba kojoj je nedostajao tahmid i tešehhud bila je označena nepotpunom (betra'), kao što je to npr. bila hutba Zijada, namjesnika Basre.

Poslanik je u prvom dijelu hutbe običavao da prouči nekoliko kur'anskih ajeta, koje bi kasnije koristio u svome predavanju. Poslije toga bi sjeo, a nakon sjedenja ustao i počeo sa učenjem drugog dijela hutbe. U drugom dijelu hutbe uglavnom je učio dovu.

Bajramske hutbe Poslanik nije otpočinjao sa zahvalom Allahu, nego sa tekbirima. U prvoj hutbi proučio bi sedam, a u drugoj pet tekbitra.

Mnoge Poslanikove hutbe su, poslije zahvale Allahu, počinjale sa retoričkim pitanjem, ili općenito nekim upitnim oblikom. Time je želio

da skrene pažnju prisutnima na ono što poslije toga dolazi, da probudi one koji su uspavani, da ih pokrene na razmišljanje:

„Znate li koji je ovo dan?“

„To najbolje zna“, rekli smo „Allah i Njegov Poslanik“.

„Ovo je“, rekao je Poslanik, „svet i častan dan...“.

Poslanikove hutbe su obilovale kur'anskim ajetima. Prvu hutbu na džuma-namazu Poslanik je održao nedaleko od Medine prilikom seobe iz Meke u ovaj grad. U toj hutbi nalaze se kur'anski ajeti iz poglavlja Ali Imran, Kaf i Et-Talak. U govoru na Oprosnom hadžu Poslanik je, između ostalog, citirao i kur'anske ajete iz poglavlja Et-Tevbe, koji govore o premještanju svetih mjeseci. Neke Poslanikove hutbe bile su sami Kur'an. Od Ummi Hišam se prenosi da je kur'ansku suru Kaf naučila izravno od Božjeg Poslanika, s obzirom da ju je on često sa minbera, kao hutbu, učio.

Ova praksa nastavljena je i poslije Poslanika. Takva je, npr., hutba Mus'aba ibn Zubejra koja u cijelosti glasi:

„Ta Sin Mim. Ovo su ajeti Knjige jasne! Mi ćemo ti kazati neke vijesti o Musau i faraonu, onako kako je bilo, i to za one ljude koji vjeruju. Faraon se u zemlji bio ponio i stanovnike njegove na stranke podijelio; jedne je tlačio, mušku im djecu klapao, a žensku u životu ostavljao, dois-

ta je smutljivac bio“ - pokazujući rukom prema Šamu (Siriji); da bi nastavio: „*A Mi smo htjeli da one koji su na zemlji tlačeni, milošću obas-pemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo*“ - pokazujući rukom prema Hidža-zu; a zatim je nastavio: „*I da im na Zemlji vlast darujemo, a da faraonu i Hamanu i vojskama njihovim damo da dožive baš ono zbog čega su od njih strahovali*“ - pokazujući rukom prema Iraku.

Hutbe Božjeg Poslanika su, pored već navedenih osobenosti, bile i vrlo kratke, izuzimajući hutbu koju je Poslanik održao na oprosnom hadžu. Prenosi se da je Ammar ibn Jasir jednom prilikom održao vrlo kratak govor. Na zahtjev prisutnih da još govori, rekao je: „Poslanik je nama izričito naredio da namaz što duže klanjamo, a hutbu što kraće držimo“. Međutim, zabilježeno je da je Poslanik ponekad držao i vrlo dugačke govore, koji, vjerovatno zbog dužine, nisu u cijelosti sačuvani. Od Ebu Se'ida el-Hudrija se prenosi da je Božji Poslanik jednog dana poslije ikindije (popodnevni namaz) počeo sa govorom i govorio sve dok je Sunca bilo na horizontu, a zatim je rekao:

„Od ovoga svijeta je ostalo onoliko koliko je ostalo od ovog vašeg dana“.⁴⁾

Poslanikove hutbe su bile lišene sedž'a

---

4. Bakillani, I'adžazu-l-Kurani, 110

(rimovane proze). Poslanik je prezirao ovaj način izražavanja, jer on ukazuje na usiljenost, a Allah je Poslanika oslobodio usiljenosti.⁵⁾

Međutim, u njegovim hutbama nailazimo na mnoga pomoćna stilska sredstva, kao npr. metaforu, sinegdochu, metonimiju, asonancu, posebno, antitezu, kojom je naglašavao opreku između Dunjaluka i Ahireta, mladosti i starosti, života i smrti, prošlosti i budućnosti. U jednoj hutbi okupljenim ashabima kaže:

„O ljudi, vi imate putokaze pa stoga ih slijedite. Vi imate svoj cilj pa, stoga, idite tom cilju. Vjernik živi između dva straha: prošlosti, za koju ne zna šta je Allah s njim uradio, i budućnosti, za koju ne zna šta mu je Allah u njoj odredio. Zato, neka svako od vas uzme od sebe za sebe. Od Dunjaluka svoga za Ahiret svoj. Od mladosti za starost. Od života za smrt.

Tako mi Allaha, u čijoj je moci Muhammedov život, poslije smrti nema pokajanja, poslije Dunjaluka nema staništa osim Dženneta ili Džehennema. Kažem vam ovo i molim Allaha da nam oprosti“.

Iz ove hutbe, također, možemo da vidimo kako je govornik podijelio svoje misli i ograničio značenja između prošlosti i budućnosti, između onoga što dolazi i onoga što odlazi.

---

5. Kur'an: Sad, 86

RJEČITOST BOŽJEG POSLANIKA

Rječitost je primarna sposobnost svakog govornika, uz to dolazi i način dobrog izgovora i izbor predmeta za razgovor. Moguće je da riječ bude tačna i tečna, ali da način njezina prezentiranja ne bude na odgovarajućem nivou. Ili, i tečnost i način govora mogu biti dobri, ali sami predmet razgovora ne garantira kvalitet izlaganja koji bi trebalo da privuče slušaoce i da pridobije njihova srca.

Rječitost Božjeg poslanika Muhameda, sallalahu alejhi ve sellem, bila je kompletna: u riječi, u načinu i predmetu govora. Muhammed, a.s., je poznavao arapski jezik u punoj njegovoj semantičnosti i retoričkoj upotrebljivosti, jer je pripadao plemenu Kurejš i jer je odrastao u čistoj beduinskoj sredini u plemenu Benu Sa'd.

„Božji Poslanik nije govorio kao što vi govorite. Njegov govor je bio do te mjere tečan i jasan da su ga slušaoci s lakoćom mogli napamet naučiti“ - kaže Aiša⁶⁾

Njegova rječitost imala je sve aspekte savršenosti. Hutbe koje ovdje donosimo, a neke su objavljene i u našoj periodici, ukazuju bez ikakve dvojbe da je Božji poslanik posjedovao svestranu elokvenciju, kako u pogledu sadržine, tako i u pogledu izgovora i sintaksičko-semantičke kompozicije rečenice.

Dr Jusuf Ramić

6.Abbas Mahmud El-Akkad, Abkarijjetu Muhamed,21

IZBOR
POSLANIKOVIH
HUTBI

1. Početak hutbi Božjeg poslanika

Zuhri prenosi da je Božji poslanik skoro svaku hutbu počinjao na ovaj način:

„Hvala Allahu. Njemu se zahvaljujemo, od Njega pomoć i oprost tražimo. Njemu se utječemo od poroka i ružnih djela svojih. Onoga koga Allah na pravi put uputi - niko u zabludu ne može dovesti, a onoga koga On u zabludi ostavi - niko na pravi put ne može uputiti. Svjedočimo da je samo Allah Bog i da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik, koga je On uistinu poslao da radosnu vijest donese i da opomene prije nego što nastupi Sudnji čas. Onaj ko se pokorava Allahu i Njegovom Poslaniku na pravom je putu, a onaj ko se - Njemu i Njegovom poslaniku ne pokorava u velikoj je zabludi. Molimo Allaha, našeg Gospodara, da nas uvrsti među one koji se Njemu i Njegovom Poslaniku pokoravaju, koji slijede Njegovo zadovoljstvo i koji se čuvaju Njegove srdžbe. Mi smo Njegovi i Njemu pripadamo“.

(Kurtubi, Tefsir, 18/116)

١-افتتاح خطب الرسول

عن الزهري قال : كان صدر خطبة
 النبى صلى الله عليه وسلم :
 "الحمد لله نحمده ونستعين به
 ونستغفره ونعود به من شرور أنفسنا
 ومن سيئات أعمالنا من يهدى الله فلا
 مضل له ومن يضل فلا هادى له
 ونشهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا
 عبده ورسوله أرسله بالحق بشيرا
 ونذيراً بين يدي الساعة من يطع الله
 ورسوله فقد رشد ومن يعصهما فقد
 غوى وضل ضلا لا بعيدا . نسأل الله
 ربنا أن يجعلنا من يطاعه ويطيع
 رسوله ويتبين رضوانه ويجتنب
 سخطه فائما نحن به قوله ."
 (تفسير القرطبي ١١٦/١٨)

2. Sve što će doći blizu je

Od Zuhrija se prenosi da je Poslanik običavao da kaže i ovo:

„Sve što će doći blizu je. Ono što treba da dođe nije daleko. Allah neće ništa požuriti zato što to neko požuruje, niti će nešto usporiti zato što to neko uspôrava. Sve se odvija onako kako to Allah hoće, a ne onako kako to ljudi žele. Allah hoće jedno, a ljudi drugo, a biva onako kako to Allah hoće, makar se to ljudima i ne sviđalo. Ono što Allah približi niko ne može udaljiti, a ono što On udalji niko ne može približiti. Ništa se ne događa bez Allahova dopušteja“.

(Kurtubi, Tefsir, 18/116)

٢ - وَ عَنِ الزُّهْرِيِّ أَيْضًا قَالَ :

بَلَغَنَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِذَا خَطَبَ :
”كُلُّ مَا هُوَ أَتٍ قَرِيبٌ وَلَا بُعْدَ لِمَا هُوَ
أَتٍ . لَا يَعْجِلُ اللَّهُ لِعَجْلَةِ أَحَدٍ، وَلَا
يَخْفُ لِأَمْرِ النَّاسِ . مَا شَاءَ اللَّهُ لَا مَا
شَاءَ النَّاسُ . يُرِيدُ اللَّهُ أَمْرًا وَيُرِيدُ
النَّاسُ أَمْرًا، مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ وَلَوْ
كَرِهَ النَّاسُ . لَا مُبْعَدَ لِمَا قَرَبَ اللَّهُ،
وَلَا مُقْرَبَ لِمَا بَعَدَ اللَّهُ . لَا يَكُونُ شَيْءٌ
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ”

(تَفْسِيرُ الْقُرْطُبِيِّ (١١٦/١٨)

3. Prva hutba u Meki

Kada je objavljen kur'anski ajet „*Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobojaca se okani*“ (El-Hidžr, 94), Poslanik je pozvao svoje sugrađane i na obližnjem brežuljku Safa im rekao:

„Hoćete li mi vjerovati ako vam kažem da je u dolini iza ovog brežuljka smještena neprijateljska vojska koja hoće da vas napadne?

- Hoćemo. Vjerujemo ti. Ti nisi nikada lagao
- rekoše.
- Zaista je Allah mene poslao da vas upozorim na tešku kaznu ako Ga ne budete vjerovali - doda Poslanik“.

(Ibnu-l-Esir, Kitabu-l-Kamili, 2/27)

٣-أوّلُ خُطْبَةٍ خَطَبَهَا بِمَكَّةَ

لَمَّا نَزَلَ قَوْلُهُ تَعَالَى : «فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمِرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ» دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْمَهُ وَهُوَ عَلَى جَبَلِ الصَّفَا ثُمَّ قَالَ : «أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَخْبَرْتُكُمْ أَنَّ خَيْلًا بِالْوَادِي تُرِيدُ أَنْ تُغِيرَ عَلَيْكُمْ أَكْنَتُمْ مُصَدِّقِي؟ قَالُوا : نَعَمْ ، مَا جَرَبْنَا عَلَيْكَ كَذِبًا ، قَالَ : فَإِنِّي نَذِيرُ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ».

(كتابُ الْكَامِلِ لِابْنِ الْأَثِيرِ ٢ / ٢٧)

4. Govor održan na Safi

Kada je objavljen kur'anski ajet „*I opominji rodbinu svoju najbližu*“ (Eš-Šu'ara', 214), Poslanik je opet okupio svoje sugrađane, ovoga puta rodbinu svoju najbližu, i na obližnjem brežuljku Safa im, nakon zahvale Allahu, održao sljedeći govor:

„Pastir ne obmanjuje svoje stado. Tako mi Allaha, kada bih cijelom svijetu lagao, vama to ne bih učinio. Kada bih cijeli svijet obmanuo, vas ne bih u zabludu dovodio. Tako mi Allaha, a nema drugog Boga osim Njega, ja sam zaista Allahov Poslanik, poslan vama i cijelom svijetu. Tako mi Allaha, vi ćete pomrijeti kao što zaspite, a bićete proživljeni kao što se, nakon spavanja, probudite. Račun ćete polagati za sve što ste uradili. Za dobro bićete nagrađeni dobrim - vječnim Džennetom, a za loše kažnjeni kaznom - vječnim Džehennemom“.

(Ahmed Zeki Safvet,Džemheretu
hutabi-l-'areb, 1/147)

٤- خطبة خطبها بمكة حين دعا قومة

لَمَّا نَزَلَ قَوْلُهُ تَعَالَى : « وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ » جَمَعَهُمْ عَلَيْهِ الصَّلَاةَ وَالسَّلَامُ فَحَمَدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ : « إِنَّ الرَّأْيَدَ لَا يَكْذِبُ أَهْلَهُ ، وَاللَّهُ لَوْ كَذَبَتِ النَّاسَ جَمِيعًا مَا كَذَبْتُكُمْ وَلَوْ غَرَرْتُ النَّاسَ جَمِيعًا مَا غَرَرْتُكُمْ ، وَاللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِنِّي لِرَسُولِ اللَّهِ إِلَيْكُمْ خَاصَّةً ، وَإِلَى النَّاسِ كَافَّةً ، وَاللَّهُ لَتَمُوتُنَّ كَمَا تَنَامُونَ ، وَلَتَبْعَثُنَّ كَمَا تَسْتَيْقِظُونَ ، وَلَتُحَاسِبَنَّ بِمَا تَعْمَلُونَ ، وَلَتُجْزَوْنَ بِاْلْأِحْسَانِ إِحْسَانًا ، وَبِالسُّوءِ سُوءًا ، وَإِنَّهَا لَجَنَّةٌ أَبَدًا ، أَوْ لَنَارٌ أَبَدًا ».

(جمهرة خطب العرب لأحمد)

زكي صفت، ١٤٧/١

5. Prva hutba u Medini

Prva hutba Božjeg Poslanika nakon dolaska u Medinu:

„O ljudi, mislite prvo na sebe i znajte da će svako od vas kada umre ostaviti svoje stado i doći pred svoga Gospodara kome nije potreban ni tumač ni posrednik, a koji će svakog od vas upitati: Zar ti nije došao Moj izaslanik da te obavijesti? Zar ti nisam dao bogatstvo i počasti? Šta si ti od svega toga za sebe ostavio? Čovjek gleda i desno i lijevo, ali ne vidi ništa. Pogleda ispred sebe i ukaže mu se pakao. Ko želi da se pakla spasi, nek to čini makar i sa pola hurme. A ko nema ni to, onda neka izgovori neku lijepu riječ. Nagrada za svako dobro djelo je od deset do sedamdeset puta veća od učinjenog djela. Neka je na vas mir i Allahova milost“.

(Siretu Ibni Hišam, 1/500)

٥ - أَوْلُ خطبَةٍ خَطَبَهَا بِالْمَدِينَةِ

«أَمَّا بَعْدُ، أَيُّهَا النَّاسُ، فَقَدَّمُوا لِأَنفُسِكُمْ
تَعْلِمُنَّ وَاللَّهُ لَيُصْعِقَنَّ أَحَدَكُمْ ثُمَّ لَيَدْعَنَّ غَنَمَهُ
لَيْسَ لَهَا رَاعٍ، ثُمَّ يَقُولُ لَهُ رَبُّهُ وَلَيْسَ لَهُ
تَرْجُمَانٌ وَلَا حَاجِبٌ يَحْجُبُ دُونَهُ : أَلَمْ يَأْتِكَ
رَسُولِي فَبَلَّغَكَ ، وَأَتَيْتُكَ مَالًا وَأَفْضَلَتُ
عَلَيْكَ ؟ فَمَا قَدَّمْتَ لِنَفْسِكَ ؟ فَلَيَنْظُرُنَّ يَمِينًا
وَشِمَاءً فَلَا يَرَى شَيْئًا، ثُمَّ لَيَنْظُرُنَّ قُدَامَهُ فَلَا
يَرَى غَيْرَ جَهَنَّمَ، فَمَنْ أَسْتَطَاعَ أَنْ يَقِيَّ وَجْهَهُ
مِنَ النَّارِ وَلَوْ بِشِقٍّ تَمْرَةٍ فَلَيَفْعَلُ ، وَمَنْ لَمْ
يَجِدْ فِي كَلْمَةٍ طَيِّبَةً ، فَإِنَّهَا تُجْزِي الْحَسَنَةَ
عَشْرًا أَمْثَالَهَا إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ ، وَالسَّلَامُ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ»

(سِيرَةُ ابْنِ هِشَامٍ ، ١/٥٠٠)

6. Hutba na prvom džuma-namazu

„Hvala Allahu. Njemu se zahvalujem. Od Njega pomoć, oprost i uputu tražim. U Njega vjerujem. Njemu sam zahvalan. Suprotstavljam se onima koji su Njemu nezahvalni. Svjedočim da je samo Allah Bog, Jedan i Jedini, koji nema sudruga. Svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik. Allah je Muhammeda poslao sa uputom i vjerom istinitom, sa lijepim savjetom i hikmetom, u dobu kad je za izvjesno vrijeme prekinuo slanje Svojih poslanika, kad su ljudi zalutali s pravog puta, kad je znanje bilo neznatno, kad je vrijeme stalo, a Čas obračuna se približio. Onaj ko se pokorava Al-lahu i Njegovom Poslaniku jest na pravom putu. Onaj ko se Njemu i Njegovom Poslaniku ne pokorava jest u velikoj zabludi.

٦ خطبته صلى الله عليه وسلم في أول جمعة جمعها بالمدينة

«الْحَمْدُ لِلَّهِ أَحْمَدُ وَأَسْتَعِينُهُ وَأَسْتَغْفِرُهُ
وَأَسْتَهْدِيهُ وَأُؤْمِنُ بِهِ وَلَا أَكْفُرُهُ وَأَعَادِي مَنْ
يَكْفُرُهُ، وَأَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا
شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَرْسَلَهُ
بِالْهُدَى وَالنُّورِ وَالْمَوْعِظَةِ عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ
الرَّسُلِ، وَقَلَّ مِنَ الْعِلْمِ، وَضَلَالَةٌ مِنَ النَّاسِ،
وَانْقِطَاعٌ مِنَ الزَّمَانِ، وَدُنُونٌ مِنَ السَّاعَةِ،
وَقُرْبٌ مِنَ الْأَجَلِ، مَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ
رَشَدَ وَمَنْ يَعْصِيهِمَا فَقَدْ غَوَى وَفَرَطَ ، وَضَلَّ
ضَلَالًا بَعِيدًا .

Na prvom mjestu ja vam preporučujem da se Allaha bojite. Najbolje što jedan od vas može da preporuči svome drugu jeste da ga potakne na drugi svijet i naloži da se Allaha boji. Čuvajte se onoga što vam je Allah zabranio. Nema boljeg savjeta od toga. Nema boljeg ibadeta od toga. Pobožnost je najveća zaloga na budućem svijetu. Ko izmiri svoj dug prema Allahu, tajno i javno, želeći time samo Božje zadovoljstvo biće mu to najveći kapital na budućem svijetu kada će to čovjeku biti najpotrebnije, a sve ostalo što je uradio poželjeće da se između njega i toga nalazi udaljenost velika.

„Allah vas upozorava (na Svoje odredbe i zapovijedi). Allah je milostiv prema Svojim robovima“. (Ali Imran, 30). On je Taj čiji je Govor istina i čije će obećanje biti ispunjeno. U tome nema nikakve sumnje, jer On kaže: „Moja Riječ se ne mijenja i Ja nisam prema robovima Svojim nepravičan“ (Kaf, 29).

وَأَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ ، فَإِنَّهُ خَيْرٌ مَا أَوْصَى
 بِهِ الْمُسْلِمُ الْمُسْلِمَ أَنْ يَحْضُهُ عَلَى الْآخِرَةِ
 وَأَنْ يَأْمُرُهُ بِتَقْوَى اللَّهِ ، فَا حَذَرُوا مَا حَذَرْكُمْ
 اللَّهُ مِنْ نَفْسِهِ ، وَلَا أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ نَصِيحةً ،
 وَلَا أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ ذِكْرًا ، وَإِنَّ تَقْوَى اللَّهِ لِمَنْ
 عَمِلَ بِهِ عَلَى وَجْلِ وَمَخَافَةٍ مِنْ رَبِّهِ ، عَوْنُ
 صِدْقٍ عَلَى مَا تَبْغُونَ مِنْ أَمْرِ الْآخِرَةِ وَمَنْ
 يُصْلِحُ الذِّي بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ مِنْ أَمْرِهِ فِي
 السُّرُّ وَالْعَلَانِيَّةِ لَا يَنْتُوِي بِذَلِكَ إِلَّا وَجْهَ اللَّهِ ،
 يَكُنْ لَهُ ذِكْرًا فِي عَاجِلِ أَمْرِهِ ، وَذِكْرًا فِي مَا
 بَعْدَ الْمَوْتِ ، حِينَ يَفْتَقِرُ الْمَرءُ إِلَى مَا قَدَّمَ ،
 وَمَا كَانَ مِنْ سُوَى ذَلِكَ يَوْدُ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا
 وَبَيْنَهُ أَمْدًا بَعِيدًا ، « وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ،
 وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ » وَالذِّي صَدَقَ قَوْلَهُ ،
 وَأَنْجَزَ وَعْدَهُ لَا خُلْفَ لِذَلِكَ ، فَإِنَّهُ يَقُولُ عَزَّ
 وَجَلَّ : « مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلُ لَدَى وَمَا أَنَا بِظَلَامٍ
 لِلْعَبَدِ » .

Bojte se Allaha sada i ubuduće, tajno i javno. „*A onome ko se bude Allaha bojao - On će preko ružnih postupaka njegovih preci i još mu veliku nagradu dati*“ (Et-Talak, 5). Onaj koji se bude Allaha bojao postici će ono što želi. Bogobojsnost štiti čovjeka od kazne, čuva ga od mržnje i prezira. Ona mu obraz osvjetjava, uzdiže ga na viši stepen, a Gospodara njegova čini zadovoljnim. Uzmite tu radost koja vam se pruža. Nemojte biti nehajni prema Allahovim odredbama.

Ljudi, Allah vam je dao Svoju Knjigu i pokazao Svoj put da bi označio one koji su iskreni i one koji to nisu. Činite drugima dobro, kao što je Allah i vama dobro učinio.

فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي عَاجِلٍ أَمْرِكُمْ وَأَجِلِهِ فِي السَّرِّ
 وَالْعَلَانِيَةِ ، فَإِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرُ عَنْهُ
 سَيِّئَاتِهِ وَيُعَظِّمُ لَهُ أَجْرًا وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ فَقَدْ
 فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ، وَإِنَّ تَقْوَى اللَّهِ يُوقَنُ
 مَقْتَهُ وَيُوقَنُ عُقوبَتَهُ وَيُوقَنُ سَخَطَهُ ، وَإِنَّ
 تَقْوَى اللَّهِ يُبَيِّضُ الْوُجُوهَ ، وَيُرْضِي الرَّبَّ ،
 وَيَرْفَعُ الدَّرَجَةَ .

خُذُوا بِحَظَّكُمْ وَلَا تُفَرِّطُوا فِي جَنْبِ اللَّهِ ، قَدْ
 عَلِمْكُمُ اللَّهُ كِتَابَهُ ، وَنَهَى لَكُمْ سَبِيلَهُ ، لِيَعْلَمَ
 الَّذِينَ صَدَقُوا وَيَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ، فَأَحْسِنُوا كَمَا
 أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ

Suprotstavite se Allahovim neprijateljima i „borite se, Allaha radi, onako kako se treba boriti! On je vas izabrao“ (El-Hadždž, 78) i nazvao muslimanima „da nevjernik ostane nevjernik poslije očigledna dokaza i da vjernik ostane vjernik poslije očigledna dokaza“ (El-Enfal, 42).

Snage i moći nema bez Allaha. Slavite i veličajte Allaha i radite za dobro onog svijeta. Onaj ko izmiri svoj dug prema Allahu, dovoljan mu je Allah kao zaštitnik od drugih ljudi, jer Allah oduzima život ljudima, a ne ljudi Allahu. On posjeduje ljude, a ljudi Njega ne posjeduju. Allah je najveći. Snage i moci nema bez Allaha“.

(Kurtubi, Tefsir, 18/98;
Taberi, Tarih, 2/255)

وَعَادُوا أَعْدَاءَهُ ، وَجَاهُوكُمْ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ،
 هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَسَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ ، لِيَهْلِكَ مَنْ
 هَلَكَ عَنْ بَيْنَةٍ ، وَيَحْيِيَ مَنْ حَىٰ عَنْ بَيْنَةٍ ، لِاَقْوَةَ
 إِلَّا بِاللَّهِ ، فَأَكْثَرُوكُمْ ذِكْرَ اللَّهِ ، وَاعْمَلُوا لِمَا بَعْدَ
 الْيَوْمِ ، فَإِنَّهُ مَنْ يُصْلِحُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ
 يَكْفِهِ اللَّهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ ، ذَلِكَ بِأَنَّ
 اللَّهَ يَقْضِي عَلَى النَّاسِ ، وَلَا يَقْضُونَ عَلَيْهِ
 وَيَمْلِكُ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ ، أَللَّهُ أَكْبَرُ
 وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَظِيمِ »

(تَفْسِيرُ الْقُرْطُبِيِّ ، ٩٨/١٨)

(تَارِيخُ الطَّبَرِيِّ ، ٢٥٥/٢)

7. Vjernik živi između dva straha

Poslanik je jednog petka prisutnima na džuma-namazu, poslije zahvale Allahu, održao sljedeći govor:

„O ljudi, vi imate putokaze, pa stoga ih slijedite. Vi imate svoj cilj; stoga, idite tom cilju.

Vjernik živi između dva straha: prošlosti, za koju ne zna šta je Allah s njim uradio, i budućnosti, za koju ne zna šta mu je Allah u njoj odredio.

Zato, neka svako od vas uzme od sebe za sebe. Od dunjaluka svog za Ahiret svoj. Od mladosti za starost. Od života za smrt.

Tako mi Allaha, u čijoj je moći Muhammedov život, poslije smrti nema pokajanja, poslije Dunjaluka nema staništa do Dženneta ili Džehennema. Kažem vam ovo i molim Allaha da nam oprosti“.

(Kurtubi, Tefsir, 18/116; Bakillani,
I'adžazu-l-Kur'-ani, 110)

٧ - المؤمنُ بَيْنَ مَخَافَتَيْنِ

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ لَكُمْ مَعَالِمَ فَانْتَهُوا إِلَى
مَعَالِمِكُمْ، وَإِنَّ لَكُمْ نِهَايَةً فَانْتَهُوا إِلَى
نِهَايَاتِكُمْ، إِنَّ الْمُؤْمِنَ بَيْنَ مَخَافَتَيْنِ: أَجَلٌ قَدْ
مَضَى لَا يَدْرِي مَا اللَّهُ فَاعِلٌ فِيهِ، وَأَجَلٌ بَاقٍ
لَا يَدْرِي مَا اللَّهُ قَاضٍ فِيهِ، فَلِيَأْخُذِ الْعَبْدُ مِنْ
نَفْسِهِ لِنَفْسِهِ، وَمِنْ دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ، وَمِنْ
الشَّيْءِ بَةٍ قَبْلَ الْكِبَرِ، وَمِنَ الْحَيَاةِ قَبْلَ
الْمَمَاتِ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ مَا بَعْدَ
الْمَوْتِ مِنْ مُسْتَعْتَبٍ، وَلَا بَعْدَ الدُّنْيَا مِنْ دَارٍ
إِلَّا جَنَّةٌ أَوْ النَّارُ أَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ
اللَّهَ لِي وَلَكُمْ ». (١٨/١٦)

(تفسير القرطبي، ١٨/١٦)
إعجاز القرآن للباقياني، ١٠١)

8. Tražite oprosta od Allaha

Od Džabira ibn Abdullaha se prenosi da je Božji poslanik jednom prilikom okupljenim ashabima održao sljedeći govor:

„O ljudi, tražite oprosta od Svoga Gospodara prije nego što umrete. Činite dobra djela prije nego što budete još više zauzeti. Uspostavite vezu sa svojim Gospodarom čestim zikrom i sadakom, javno i tajno; bićete opskrbljeni, nagrađeni i spašeni.

Znajte da vam je Allah propisao džuma-namaz kao obligatnu, prvo stepenu dužnost na ovome mjestu, u ovome mjesecu, u ovoj godini, pa sve do Sudnjeg dana. Onaj koji smatra džuma-namaz nevažnom, ili je zaniječe za moguživota, ili je zaniječe poslije moje smrti, a bude imao imama svejedno bio on pravedan ili nepravedan, taj neće biti obuhvaćen Božjim blagoslovom, niti će imati ikakve koristi od svoga namaza, zekata, hadža, posta i drugih dobrih djela sve dok se ne pokaje. A ko se pokaje, pa Allah zaista prima pokajanje.

Žena ne može biti imam muškarcu, niti neukućenom, a ni bludnik vjerniku, osim ako na to bude prisiljen višom silom“.

(Kurtubi, Tefsir, 18/119; Bakillani,
I'adžazu-l-Kur'an, 129).

٨ - تُوبُوا إِلَى اللَّهِ

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ: خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، تُوبُوا إِلَى رَبِّكُمْ قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا، وَبَادِرُوا بِالْأَعْمَالِ الصَّالِحةِ قَبْلَ أَنْ تُشْفَلُوا، وَصَلُّوا الَّذِي بَيْنَ كُمْ وَبَيْنَ رَبِّكُمْ بِكَثْرَةِ ذِكْرِكُمْ لَهُ، وَكَثْرَةِ الصَّدَقَةِ فِي السُّرُّ وَالْعَلَانِيَّةِ، تُرْزَقُوا وَتُؤْجَرُوا وَتُنْصَرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ عَلَيْكُمُ الْجُمُعَةَ فِي مَقَامِي هَذَا فِي شَهْرِي هَذَا فِي عَامِي هَذَا إِلَيْيِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَمَنْ تَرَكَهَا فِي حَيَاتِي أَوْ بَعْدِ مَمَاتِي وَلَهُ إِمَامٌ عَادِلٌ أَوْ جَائِرٌ إِسْتَخْفَافًا بِهَا أَوْ جُحُودًا لَهَا فَلَا جَمْعَ اللَّهُ شَمْلَهُ وَلَا بَارَكَ لَهُ فِي أَمْرِهِ، أَلَا وَلَا صَلَادَهُ وَلَا زَكَاتَ لَهُ وَلَا حَجَّ لَهُ أَلَا وَلَا صَوْمَ لَهُ وَلَا بِرَّ لَهُ حَتَّى يَتُوبَ فَمَنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ، أَلَا لَا تَؤْمِنَ امْرَأَةٌ رَجُلًا وَلَا يَؤْمِنُ اعْرَابِيٌّ مُهَاجِرًا وَلَا يَؤْمِنُ فَاجِرٌ مُؤْمِنًا إِلَّا أَنْ يَقْهَرَهُ سُلْطَانٌ يَخَافُ سَيْفَهُ أَوْ سَوْطَهُ»

(تَفْسِيرُ الْقُرْطُبِيِّ، ١١٩/١٨)

(إِعْجَازُ الْقُرْآنِ لِلْبَاقِلَانِي، ١٢٩)

9. Kao da je istina nekome drugom, a ne nama naređena

Enes ibn Malik prenosi da je Božji poslanik jednom prilikom okupoljenim ashabima održao sljedeći govor:

„O ljudi, kao da je smrt na ovome svijetu nekome drugom, a ne nama propisana. Kao da je istina na ovome svijetu nekome drugom, a ne nama naređena. Kao da su oni s kojima se na samrti oprštamo putnici koji će se uskoro vratiti. Mi ih ostavljamo u njihovim grobovima, a njihovu zaostavštinu koristimo kao da ćemo poslije njih vječno živjeti. Zaboravljamo svaku opomenu. Osjećamo se sigurnim od svake nesreće.

Blago onome ko se zabavi svojim mahama, pa ne istražuje mahane drugih ljudi!

Blago onome ko dijeli svoj imetak stečen na pošten način, ko sjedi sa učenim i mudrim ljudima i ko se druži sa siromašnim i ubogim svijetom!

Blago onome ko ima lijepu narav i čistu savjest i od čijeg zla su sigurni drugi ljudi!

Blago onome ko dijeli višak svog imetka, ko se suzdržava suvišnog govora i ko se drži suneta i čuva novotarija u vjeri“.

(Subhu-l-E'aša, 1/213;
Džemheretu hutabi-l-'areb, 1/153).

٩- كَانَ الْحَقُّ عَلَى غَيْرِنَا

« يَا أَيُّهَا النَّاسُ، كَانَ الْمَوْتَ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا قَدْ كُتِبَ، وَكَانَ الْحَقُّ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا قَدْ وَجَبَ، وَكَانَ الَّذِي نُشَيْعُ مِنَ الْأَمْوَاتِ سَفْرًا، عَمَّا قَلِيلٍ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ، نُبُوَّهُمْ أَجْدَاثُهُمْ، وَ نَأْكُلُ مِنْ تُرَاثِهِمْ، كَانُوا مُخْلَدُونَ بَعْدَهُمْ، وَنَسِينَا كُلًّا وَأَعْظَمَهُ وَأَمْنَاهُ كُلًّا جَائِحَةً.

طُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عِيُوبِ النَّاسِ . طُوبَى لِمَنْ أَنْفَقَ مَالًا اكْتَسَبَهُ مِنْ غَيْرِ مَعْصِيَةٍ، وَ جَالَسَ أَهْلَ الْفِقْهِ وَالْحِكْمَةِ، وَخَالَطَ أَهْلَ الذُّلِّ وَالْمَسْكَنَةِ .

طُوبَى لِمَنْ زَكَّتْ وَحَسُنَتْ خَلِيقَتُهُ، وَطَابَتْ سَرِيرَتُهُ، وَعَزَلَ عَنِ النَّاسِ شَرَّهُ .

طُوبَى لِمَنْ أَنْفَقَ الْفَضْلَ مِنْ مَالِهِ، وَأَمْسَكَ الْفَضْلَ مِنْ قَوْلِهِ، وَوَسَعَتْهُ الْمَسْتَعْثَةُ، وَلَمْ تَسْتَهُوهُ الْبِدْعَةُ .»

(صُبْحُ الْأَعْشَى لِلْقَاقْشَنْدِي؛ ٢١٣/١)

جَمِهَرَةُ خُطُبِ الْعَرَبِ (١٥٣/١)

10. Hutba održana poslije ikindije

Od Ebu Se'ida el-Hudrija se prenosi da je Božji poslanik jednog dana poslije ikindije prisutnima, nakon zahvale Allahu, održao sljedeći govor:

„Ovaj svijet je zaista kao kakva divna zelena bašča. Allah je vas učinio svojim namjesnicima na Zemlji, pa dobro gledajte kako ćete raditi. Čuvajte se ovog svijeta. Čuvajte se Allaha u pogledu vaših žena. Neka strah od ljudi nikoga ne sprečava da kaže istinu ako je zna“.,.

Poslanik je i dalje govorio sve dok je Sunca bilo na horizontu, a zatim je dodao:

„Od ovoga svijeta je ostalo onoliko koliko je ostalo od ovog vašeg dana“.

(Bakillani, I'adžazu-l-Kur'ani, 133)

١٠ - وَمِنْ خُطْبِهِ صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَنَّهُ خَطَبَ بَعْدَ الْعَصْرِ فَقَالَ:

«أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا خَضِرَةٌ خُلُوَّةٌ ، أَلَا وَإِنَّ اللَّهَ
مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا فَنَاظِرُ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ،
فَاتَّقُوا الدُّنْيَا ، وَاتَّقُوا النِّسَاءَ ، أَلَا لَا يَمْنَعُنَّ
رَجُلًا مَخَافَةُ النَّاسِ أَنْ يَقُولَ الْحَقُّ إِذَا
عَلِمَهُ ».»

وَلَمْ يَزَلْ يَخْطُبُ حَتَّى لَمْ تَبْقَ مِنَ الشَّمْسِ إِلَّا
حُمْرَةٌ عَلَى أَطْرَافِ السَّعْفِ فَقَالَ: «إِنَّهُ لَمْ
يَبْقَ مِنَ الدُّنْيَا فِيمَا مَضَى إِلَّا كَمَا بَقَى مِنْ
يَوْمِكُمْ هَذَا فِيمَا مَضَى ».»

(إِعْجَازُ الْقُرْآنِ لِلْبَاقِلَانِي ، ١٣٣)

11. Kontrola rada sakupljača zekata

Od Ebu Humejda es-Saidijja se prenosi da je rekao: „Božji poslanik Muhammed (a.s.) angažovao je jednog čovjeka iz plemena Esd po imenu Ibni Lutbijja da prikupi zekat plemena Benu Sulejm. Kada se, nakon obavljenog posla vratio, Poslanik je zatražio da mu podnese izvještaj, a on je, podnoseći izvještaj, rekao: Ovo je vaše, a ovo je poklon za mene“. Ogorčen na te riječi Poslanik je rekao: „A što nisi sjedio u kući svojih roditelja pa da tamo dobiješ taj poklon, ako istinu govorиш?“ Zatim je Poslanik, poslije zahvale Allahu, održao sljedeći govor:

„Ja angažujem nekog od vas da mi obavi posao sa kojim me je Allah zadužio, a on mi dođe i kaže:

„Ovo je vaše, a ovo sam ja dobio kao poklon. A što nije sjedio u kući svojih roditelja pa da tamo dobije taj poklon, ako istinu govor? Allaha mi, svaki od vas koji bespravno uzme dio zekata doći će na Sudnji dan noseći to na svome vratu. Ako je uzeo devu, nosiće je na svome vratu i ona će rikanjem oglašavati njegovu sramotu. Ako je uzeo kravu, nosiće je na svome vratu i ona će mukanjem oglašavati njegovu sramotu. Ako je uzeo ovcu, nosiće je na svome vratu i ona će blejanjem oglašavati njegovu sramotu.“.

Poslije toga Poslanik je podigao svoje ruke dotle da smo vidjeli bjelinu njegovih pazuha, a zatim je tri puta rekao: „O moj Bože, da li sam (dovoljno) saopćio?“.

(Sahihu-l-Buhari, 9/95)

١١ - مُحَاسِبَةُ الْإِمَامِ عَمَالَهُ

عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
 إِسْتَعْمَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 رَجُلًا مِنَ الْأَسْدِ عَلَى صَدَقَاتِ بْنِي سَلَيْمٍ، فَلَمَّا
 جَاءَ حَاسِبَهُ، قَالَ: هَذَا مَا لَكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةً.
 فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
 «فَهَلْ جَلَسْتَ فِي بَيْتِ أَبِيكَ وَأَمِّكَ حَتَّى
 تَأْتِيَكَ هَدِيَّتُكَ إِنْ كُنْتَ صَادِقًا؟ ثُمَّ خَطَبَنَا،
 فَحَمَدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، ثُمَّ قَالَ:
 «أَمَّا بَعْدُ، فَإِنِّي أَسْتَعْمَلُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ عَلَى
 الْعَمَلِ مَا مَا وَلَانِي اللَّهُ، فَيَأْتِينِي فَيَقُولُ: هَذَا
 مَا لَكُمْ وَهَذَا هَدِيَّةً أَهْدِيَتْ لِي، أَفَلَا جَلَسَ فِي
 بَيْتِ أَبِيهِ أَوْ أَمِّهِ حَتَّى تَأْتِيَهُ هَدِيَّتُهُ، إِنْ كَانَ
 صَادِقًا؟ وَاللَّهُ لَا يَأْخُذُ أَحَدًا مِنْكُمْ مِنْهَا شَيْئًا
 بِغَيْرِ حَقَّهُ، إِلَّا لِقَيَ اللَّهَ يَحْمِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ،
 فَلَا عَرِفَنَ أَحَدًا مِنْكُمْ لَقِيَ اللَّهَ يَحْمِلُ بَعِيرًا لَهُ
 رُغَاءً، أَوْ بَقَرَةً لَهَا خُوارٌ، أَوْ شَاةً تَيْعَرٌ» ثُمَّ
 رَفَعَ يَدِيهِ حَتَّى رُتِيَ بَيَاضٌ إِبْطَئِيٌّ يَقُولُ:
 «اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ».

(صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ، ٩٥/٩)

12. Hutba u Haifu

Zejd ibn Sabit prenosi da je Božji Poslanik na Mini prisutnima održao govor u kome je rekao:

„Neka Allah nagradi onoga koji čuje moj govor i razumije ga, a potom ga prenese onome koji ga nije čuo. Jer, mnogi od onih kojima je govor prenesen imaju bolje razumijevanje od onoga koji taj govor prenosi.

Tri su osjećanja sa kojima se srce vjernika ne smije nikada do kraja zadovoljiti:

- iskren odnos prema Allahu (dž.š.);
- iskren savjet pretpostavljenima i
- nužnost zajedništva.

Ko bude pretpostavio Ahiret Dunjaluku, Allah će mu poboljšati stanje na ovome svijetu. Učiniće ga bogatim u srcu, a Dunjaluk će mu dolaziti i pored toga što će osjećati odvratnost prema njemu.

Ako bude pretpostavio Dunjaluk Ahiretu, Allah će mu pogoršati stanje na ovome svijetu. Učiniće ga gladnih očiju, a od Dunjaluka će imati samo ono što mu je propisano da ima“.

(Bakillani, I'adžazu-l-Kur'ani, 132:

Širazi, Kelimetu-r-Resuli, 108).

١٢ - خطبته صلى الله عليه وسلم بالخيف

روي زيد بن ثابت: أن النبي صلى الله عليه وسلم خطب بالخيف من منى فقال: «نصر الله عبداً سمع مقالتي فوعاه، ثم أدها إلى من لم يسمعها؛ فرب حامل فقه لا فقه له؛ ورب حامل فقه إلى من هو أفقه منه».

ثلاث لا يغلو عليهم قلب المؤمن: إخلاص العمل لله، والنصيحة لأولى الأمر ولذوم الجماعة.

ومن كان همه الآخرة: جمع الله شمله، وجعل غناه في قلبه؛ وأنته الدنيا وهي راغمة. ومن كان همه الدنيا: فرق الله أمره، وجعل فقره بين عينيه؛ ولم يأته من الدنيا إلا ما كتب له».

(إعجاز القرآن للباقياني، ١٣٢؛

كلمة الرسول للشيرازي، ١٠٨)

13. Obaveze prema susjedima

Jednog dana Poslanik je, nakon što je pohvalio jednu grupu vjernika, prisutnima održao sljedeću hutbu:

„Šta je s ljudima pa ne upućuju svoje susjede, ne poučavaju ih i ne odvraćaju od onoga što im je zabranjeno? A šta je s onima što ne uče od svojih susjeda i pouku ne primaju? Allaha mi, ljudi će poučavati svoje susjede, dijeliti im savjete, upućivati na dobro i odvraćati od zla, a oni će primati tu pouku ili će ja požuriti sa kaznom!“.

Poslije toga Poslanik je sišao sa minbera, pa su se neki priupitali „Šta mislite na koga se ovo odnosi?“ „Na eš'arije“ reče neko. „Oni su dobri poznavaoči vjerskih propisa, dok su njihovi susjedi nomadi“. Kada su za to saznali, ešarije su došle Božjem poslaniku i rekli mu: „Božji poslaniče, neke ljude spominješ sa dobrim, a nas sa lošim. Šta je to sa nama?“. Tada je Poslanik rekao: „Ljudi će, zaista, poučavati svoje susjede, savjetovati ih, upućivati na dobro i odvraćati od zla, a oni će, zaista, to prihvati ili će ja požuriti sa kaznom na ovom svijetu“. „Zar da ih mi učimo pameti“, rekoše. Poslanik ponoviti ono što je rekao. I oni isto to ponoviše. Nakon toga zatražiše od Poslanika da im u tom misionarskom radu da vremena. On pristade da u vremenu od godinu dana stignu poučiti svoje susjede osnovnim propisima islama.

(Munziri, et-Tergibu ve-t-terhibu, 1/60;

Hejsemi, Medžemu-z-zevaid, 1/164).

١٣ - خطبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ فَأَتَنَا عَلَى طَوَافِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا ، ثُمَّ قَالَ :

« مَا بَالَ أَقْوَامٍ لَا يُفَقِّهُونَ جِيرَانَهُمْ وَلَا يُعْلَمُونَهُمْ وَلَا يَنْهَانَهُمْ ؟ وَمَا بَالُ أَقْوَامٍ لَا يَتَعْلَمُونَ مِنْ جِيرَانِهِمْ وَلَا يَتَفَقَّهُونَ وَلَا يَتَعْظَمُونَ ؟ وَاللَّهُ لَيَعْلَمُنَ قَوْمًا جِيرَانَهُمْ وَيُفَقِّهُونَهُمْ وَيَعْظُمُونَهُمْ وَيَأْمُرُونَهُمْ وَيَنْهَانَهُمْ ، وَلَيَتَعْلَمُنَ قَوْمًا مِنْ جِيرَانِهِمْ وَيَتَفَقَّهُونَ وَيَتَعْظَمُونَ أَوْ لَا يَأْجُلُهُمْ الْعُقُوبَةَ ! »

ثُمَّ نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ قَوْمٌ : مَنْ تَرَوْنَهُ عَنِي بِهُؤُلَاءِ ؟ قَالَ : الْأَشْعَرِيُّونَ هُمْ قَوْمٌ فُقَهَاءُ وَلَهُمْ جِيرَانٌ جُفَاهٌ مِنْ أَهْلِ الْمَبَاهِ وَالْأَعْرَابِ . فَبَلَغَ ذَلِكَ الْأَشْعَرِيُّونَ فَأَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَكَرْتَ أَقْوَاماً بِخَيْرٍ وَذَكَرْتَنَا بِشَرٍّ فَمَا بَالُنَا ؟ فَقَالَ : « لَيَعْلَمَنَ قَوْمًا جِيرَانَهُمْ وَلَيَعْظُمُهُمْ وَلَيَأْمُرُنَهُمْ وَلَيَنْهَانَهُمْ ، وَلَيَتَعْلَمَنَ قَوْمًا مِنْ جِيرَانِهِمْ وَيَتَفَقَّهُونَ وَلَا يَأْجُلُهُمْ ، أَوْ لَا يَأْجُلُهُمْ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا ، فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْفُطْنُ غَيْرَنَا ؟ فَأَعَادَ قَوْلَهُ عَلَيْهِمْ ، وَأَعَادُوا قَوْلَهُمْ : أَنْفُطْنُ غَيْرَنَا ؟ فَقَالَ ذَلِكَ أَيْضًا ، فَقَالُوا : أَمْهَلْنَا سَنَةً ، فَأَمْهَلَهُمْ مُدَّةً لِيُفَقِّهُونَهُمْ ». »

(المُنْذِرِيِّ كِتَابُ التَّرْغِيبِ وَالتَّرْهِيبِ ٦٠/١)

الْهَيْثَمِيِّ مَجْمَعُ الزَّوَائِدِ ١٦٤/١

14. Makar i sa pola hurme

Od Džabira ibni Abdullaha se prenosi da je rekao: Bili smo kod Božjeg poslanika kada su mu došli pripadnici plemena Mudar, a bili su skoro goli i bosi. Božji poslanik je, kada ih je ugledao ovako gole i bose, naredio Bilalu da prouči ezan, a onda je, poslije namaza, prisutnima održao sljedeći govor:

„O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao. I Allaha se bojte - s imenom čijim jedni druge molite - i rodbinske veze ne kidajte, jer Allah zaista stalno nad vama bdi“ (En-Nisa. 1). „O vjernici, Allaha se bojte, i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio i Allaha se bojte jer On dobro zna šta radite“ (El-Hašr, 18).

١٤ - وَ لَوْ بِشِقْ تَمْرَةٍ

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
 كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى
 جَاءَ قَوْمٌ مِنْ مُضَرٍ حُفَّةً عُرَاءً فُرَأَيْتُ وَجْهَ
 رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَغَيَّرُ لِمَا
 رَأَى مِنْ فَاقِتِهِمْ فَأَمَرْتُ بِلَا لَا فَادَنَ وَأَقَامَ
 فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ:
 «يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ
 نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا
 رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
 تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ
 رَقِيبًا. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ
 وَلَا تَنْظُرُ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
 اللَّهَ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ.»

Nakon ovoga jedan od prisutnih je dao svoj prilog u novcu, odjeći, pšenici i datulama, a Poslanik je rekao: „Makar i sa pola datule“. Poslije toga su i ostali dali svoje priloge u novcu i naturi, a na Poslanikovom licu su opaženi znaci zadovoljstva koji je u nastavku hutbe rekao:

„Ko uvede u islam neki lijep običaj imaće za to nagradu i nagradu onih koji poslije njega po tom običaju postupe, s tim da se njima od njihove nagrade ništa umanjiti neće. A ko u islam uvede neki ružan običaj iskusice kaznu toga i kaznu onih koji poslije njega postupe po tom običaju, s tim da se njima od njihove kazne ništa umanjiti neće“.

(Sahihu Muslim, 2/704;
Kurtubi, Tefsir, 5/3)

تَصَدَّقَ رَجُلٌ مِنْ دِينَارِهِ، مِنْ دِرْهَمِهِ، مِنْ ثُوبِهِ،
 مِنْ صَاعِ بُرْهِ، مِنْ صَاعِ تَمْرِهِ، حَتَّى قَالَ:
 «وَلَوْ بِشِقٍّ تَمْرَةٌ» قَالَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ
 الْأَنْصَارِ بِصُرْتَةٍ كَادَتْ كَفَهُ تَعْجِزُ عَنْهَا بَلْ قَدْ
 عَجَزَتْ قَالَ ثُمَّ تَتَابَعَ النَّاسُ حَتَّى رَأَيْتُ
 كَوْمِيْنِ مِنْ طَعَامٍ وَثِيَابٍ حَتَّى رَأَيْتُ وَجْهَ
 رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَهَلَّلُ
 كَائِنَهُ مُذْهَبَةً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ:

«مَنْ سَنَ فِي الإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا
 وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ
 مِنْ أَجْوَرِهِمْ شَيْءٌ، وَمَنْ سَنَ فِي الإِسْلَامِ سُنَّةً
 سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا، وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا
 مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ
 شَيْءٌ». ^١

(صَحِيحُ مُسْلِمٍ ٧٠٤/٢)

تَفْسِيرُ الْقُرْطَبِيِّ (٣/٥)

15. Hutba u povodu vjenčanja Fatime i Alije

Božji Poslanik je rekao Enesu ibni Maliku: „Idi i pozovi Ebu Bekra, Omera, Osmana, Talhu i Zubejra i isto toliki broj ensarija“. Otišao sam i pozvao ih, priča Enes, i kada su zauzeli svoja mjesta, Poslanik je rekao:

„Hvala Allahu, hvalevrijednom zbog Njegove blagodati, obožavanom zbog Njegove moći, nadređenom zbog Njegove vlasti, utočištu od kazne, djelotvornom i na nebu i na Zemlji, koji je svojom moći stvorio ljude, dao im moć rasuđivanja, odlikovao vjerom i podario Poslanikom Muhammedom, sallalahu alejhi ve sellem.

Allah je učinio rod po tazbini dodatnim rodu po krvi, farzom, pravednom odlukom, dobrom od zajedničkog interesa, proširio time rodbinske veze i njima obavezao ljude. Uzvišeni Allah kaže: „*On od vode stvara ljude i čini da su rod po krvi i po tazbini. Gospodar tvoj je kadar sve*“ (El-Furkan, 54).

١٥ - خطبته صلى الله عليه وسلم في زواج السيدة فاطمة

عن أنس بن مالك أن النبي قال له: انطلق وادع لي أبا بكر وعمر وعثمان وطلحة والزبير وبعدتهم من الأنصار قال: فانطلق فدعوتهم، فلما أخذوا مجالسهم قال صلى الله عليه وسلم:

«الحمد لله المحمود بنعمته المعبود بقدرته المطاع لسلطانه المهروب إليه من عذابه، النافذ أمره في أرضه وسمائه الذي خلق الخلق بقدرته ونيرهم بآحكامه وأعزهم بيديه وأكرمهم بنبيه محمد صلى الله عليه وسلم فإن الله عز وجل جعل المصاورة نسباً لاحقاً وأمراً مفترضاً وحکماً عادلاً وخيراً جاماً، أوشج بها الأرحام وألزمها الأنام . فقال عز وجل : « وهو الذي خلق من الماء بشراً فجعله نسباً وصهراً وكان ربّك قديراً »

Allahova zapovijed ide prema Allahovoj odredbi, a Allahova odredba prema Allahovom predodređenju. Svako određeno vrijeme ima Knjigu. „Allah dokida što hoće, a ostavlja što hoće; u Njega je Glavna knjiga“ (Er-Rad, 39).

Allah mi je naredio da obavim vjenčanje Fatime i Alije, a vi ste mi svjedoci da sam to obavio vjenčanim darom od 400 dirhema u srebru prema postojećem običaju i vjerskoj obavezi, ako je sa ovim iznosom zadovoljan Alija ibni Ebi Talib. Neka ih Allah sjedini, blagoslovi i učini da imaju dobar porod. Neka učini njihov porod ključevima milosti, izvorima mudrosti i bezbjednosti zajednice. Kažem ovo i molim Allaha da nam oprosti“.

(Širazi, Kelimetu-r-Resuli, 82;
Akkad, Fatimetu-z-Zehrai, 29).

وَأَمْرُ اللَّهِ يَجْرِي إِلَى قَضَايَاهُ وَقَضَاوَهُ يَجْرِي
 إِلَى قُدْرَتِهِ وَلَكُلُّ أَجَلٍ كِتَابٌ «يَمْحُوا لَهُ
 مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أَمُّ الْكِتَابِ»
 ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمْرَنِي أَنْ أَزُوِّجَ فَاطِمَةَ مِنْ
 عَلَىٰ وَأَشْهِدُكُمْ أَنِّي زَوَّجْتُ فَاطِمَةَ مِنْ عَلَىٰ
 عَلَىٰ أَرْبَعِمِائَةِ مِئَةٍ مِنْ فِضَّةٍ إِنْ رَضِيَ
 بِذَلِكَ عَلَىٰ السَّنَنَةِ الْقَائِمَةِ وَالْفَرِيقَةِ
 الْوَاجِبَةِ ، فَجَمَعَ اللَّهُ شَمْلَهُمَا وَبَارَكَ لَهُمَا
 وَأَطَابَ نَسْلَهُمَا وَجَعَلَ نَسْلَهُمَا مَفَاتِيحَ
 الرَّحْمَةِ وَمَعَادِنَ الْحَكْمَةِ وَأَمْنَ الْأُمَّةِ ، أَقُولُ
 قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ»

(فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ لِلْعَقَادِ ، ٢٩ :

كَلِمَةُ الرَّسُولِ لِلشِّيرَازِيِّ ، ٨٢)

16. Obaveze prema sebi

Božji poslanik je Osmanu b. Mez'unu i još nekim ashabima, kada su mu došli, nakon dogovora da žive isposnički, da dane provode u postu, a noći u ibadetu, da se udalje od svojih žena, da ne jedu meso i mrsno jelo i da se sus tegnu od svega što je dozvoljeno na ovome svijetu, rekao: „Obaviješten sam o vašem dogovoru“, a zatim je dao sakupiti ljude i tom prilikom je održao sljedeći govor: „Vi zaista imate obaveza prema sebi. Postite i mrsite. Klanjajte i spavajte. Ja klanjam i spavam. Postim i mrsim. Jedem meso i mrsno jelo. Živim bračnim životom. Ko ne slijedi moj sunnet taj ne pripada meni.

Šta misle oni koji su svoje supruge sebi učinili zabranjenim, koji su dozvoljena jela, odmor i druge halal stvari na ovome svijetu sebi zabranili? Ja vam nisam naredio da budete svećenici i monasi. U mojoj vjeri nema susticanja od mesa, bračnog druga niti ima isposništva. Oblik isposništva i samoprijegora mojih sljedbenika je post i džihad.

١٦ - إِنَّ لِأَنفُسِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًا

«إِنَّ لِأَنفُسِكُمْ عَلَيْكُمْ حَقًا، فَصُومُوا وَأَفْطِرُوا
وَقُومُوا وَنَامُوا، فَإِنِّي أَقُومُ وَأَنَامُ، وَأَصُومُ
وَأَفْطِرُ، وَأَكِلُ اللَّحْمَ وَالدَّسْمَ، وَأَتِي
النِّسَاءَ وَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنْنَتِي فَلَيْسَ مِنِّي. مَا
بَالُ أَقْوَامٍ حَرَمُوا النِّسَاءَ وَالطَّعَامَ، وَالطَّيِّبَ
وَالنَّوْمَ وَشَهَوَاتِ الدُّنْيَا . أَمَّا إِنِّي لَسْتُ
أَمْرُكُمْ أَنْ تَكُونُوا قِسِّيًّا سِينِيًّا وَرَهْبَانًا فَإِنَّهُ
لَيْسَ فِي دِينِي تَرْكُ اللَّحْمِ وَلَا النِّسَاءِ وَلَا
إِتْخَادُ الصَّوَامِعِ فَإِنَّ سِيَاحَةَ أَمْتَى الصَّوَامِ
وَرَهْبَانِيَّتَهُمُ الْجِهَادُ.

Obožavajte Allaha i Njemu ništa nemojte pripisivati. Idite na hadž i umru. Klanjavajte namaz, dijelite zekat i postite ramazan. Budite ustrajni u vršenju islamskih propisa i bićete na pravom putu. Oni prije vas su stradali zbog strogosti. Bili su strogi prema sebi, pa je i Allah bio strog prema njima. Njihovi ostaci se nalaze u staništima u kojima su boravili“.

Poslije ovoga uslijedila je objava ajeta „*O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepo stvari koje vam je Allah dozvolio, samo ne prelazite mjeru jer Allah ne voli one koji pretjeruju*“ (El-Maide, 87),

(Širazi, Kelimetu-r-Resuli, 124;
Halil Tahir, Šehru ramadan, 42)

أَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَحَجُوا
وَاعْتَمِرُوا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَأَتُوا الزَّكَةَ
وَصُومُوا رَمَضَانَ وَاسْتَقِيمُوا يَسْتَقِمْ لَكُمْ
فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِالْتَّشْدِيدِ شَدَّدُوا
عَلَى أَنفُسِهِمْ فَشَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ فَأُولَئِكَ
بَقَائِيَاهُمْ فِي الدِّيَارَاتِ وَالصَّوَامِعِ ». .
وَحَدَثَ بَعْدَ ذَلِكَ أَنْ نَزَلَ الْوَحْيُ عَلَى الرَّسُولِ
بِقَوْلِهِ تَعَالَى : « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا
تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتٍ مَا أَحَلَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا
إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُ الْمُعْتَدِينَ ». .

(كلمة الرسول للشيرازى: ١٢٤)

شهر رمضان لخليل طاهر (٤٢)

17. Obligatnost posta

Selman el-Farisi prenosi da je Božji poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, posljednji dan mjeseca ša'bana održao sljedeću hutbu:

„O ljudi, dolazi vam veliki i blagoslovjeni mjesec, mjesec u kome se nalazi jedna noć bolja od hiljadu drugih mjeseci, mjesec čiji je post Allah učinio obavezujućim, a njegove noćne namaze dobrovoljnim. Ko učini dobro djelo u ovome mjesecu jednak je sa onim koji je obavio strogu dužnost, farz, izvan ovog mjeseca, a ko obavi strogu dužnost, farz, u ovome mjesecu u ravni je s onim ko je obavio sedamdeset farzova u nekom drugom mjesecu. Ramazan je mjesec strpljivosti, a nagrada za strpljivost je Džennet. Ramazan je mjesec dobročinstva, mjesec u kome se opskrba iskrenog vjernika uvećava. Ko drugog pozove na iftar biće mu oprošteni grijesi, biće sačuvan od vatre Džehennema i imaće nagradu jednaku nagradi postača kojeg je pozvao na iftar bez ikakvog umanjivanja vlastitih nagrada.“

„Božji poslaniče, među nama ima i onih koji to nisu u mogućnosti“, rekoše ashabi.

١٧ - فَرْضُ الصِّيَامَ

عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ قَالَ : خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَخِرِ يَوْمٍ مِّنْ
شَعْبَانَ فَقَالَ :

« أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ أَظَلَّكُمْ شَهْرُ عَظِيمٌ ، شَهْرٌ
مُبَارَكٌ ، شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ،
جَعَلَ اللَّهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً ، وَقِيَامَ لَيْلَهُ
تَطْوِعاً ، مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخَصْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ
كَانَ كَمَنْ أَدَى فَرِيضَةً فِيمَا سَوَاهُ ، وَمَنْ أَدَى
فِيهِ فَرِيضَةً كَانَ كَمَنْ أَدَى سَبْعِينَ فَرِيضَةً
فِيمَا سَوَاهُ ، وَهُوَ شَهْرُ الصَّبَرِ ، وَالصَّبَرُ
ثَوَابُهُ الْجَنَّةُ ، وَشَهْرُ الْمُوَاسَةِ ، وَشَهْرُ يَزْدَادُ
فِيهِ رِزْقُ الْمُؤْمِنِ ، مَنْ فَطَرَ فِيهِ صَائِمًا كَانَ
مَغْفِرَةً لِذُنُوبِهِ وَعِتْقَ رَقْبَتِهِ مِنَ النَّارِ وَكَانَ
لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِهِ
شَيْءٌ »

قَالُوا : لَيْسَ كُلُّنَا يَجِدُ مَا يَفْطِرُ بِهِ الصَّائِمُ ؟

Na to im Božji poslanik reče: „Allah će nagraditi svakog od vas navedenom nagradom ko postača iftari makar sa hurmom, čašom mlijeka ili jednim gutljajem vode. To je mjesec čiji je početak milost, sredina oprost, a kraj spas od vatre Džehennema. Ko pomogne robu da se oslobođi u ovom mjesecu, Allah će njemu oprostiti i biće spašen od Džehennema. U ovom mjesecu nastojte da vam do punog izražaja dođu ove četiri osobine: dvije kojima ćete zadovoljiti Uzvišenog Allaha i druge dvije koje su vama potrebne. Prve dvije kojima ćete zadovoljiti Allaha jesu: šehadet, izjava da je samo Allah Bog, i molba upućena Allahu za oprost od grijeha. Druge dvije koje su vama neophodne jesu: molba upućena Allahu da vas nagradi Džennetom i sačuva od Džehennema. Ko u ovome mjesecu nahrani postača, Allah će ga napojiti sa moga izvora poslije čega neće osjetiti žed sve dok ne uđe u Džennet“.

(Sahihu ibni Huzejma, 3/191;
Muhtesar, 25)

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
 «يُعْطِي اللَّهُ هَذَا التَّوَابَ مَنْ فَطَرَ صَائِمًا عَلَى
 مَذْقَةٍ لَبَنٍ أَوْ تَمْرَةٍ أَوْ شُرْبَةٍ مِنْ مَاءٍ، وَهُوَ
 شَهْرٌ أَوْ لَهُ رَحْمَةٌ ، وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ وَآخِرُهُ
 عَتْقٌ مِنَ النَّارِ، مَنْ خَفَّ عَنْ مَمْلُوكٍ غَفَرَ
 اللَّهُ لَهُ وَأَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ وَاسْتَكْثَرُوا فِيهِ مِنْ
 أَرْبَعِ خِصَالٍ : خَصْلَتَيْنِ تَرْضَوْنَ بِهِمَا رَبَّكُمْ
 وَخَصْلَتَيْنِ لَاْغَنِيَ بِكُمْ عَنْهُمَا . فَأَمَّا الْخَصْلَتَانِ
 الْلَّتَانِ تَرْضَوْنَ بِهِمَا رَبَّكُمْ فَشَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
 اللَّهُ وَتَسْتَغْفِرُونَهُ وَأَمَّا الْلَّتَانِ لَاْغَنِيَ بِكُمْ
 عَنْهُمَا فَتَسْأَلُونَ اللَّهَ الْجَنَّةَ وَتَعُوذُونَ بِهِ مِنْ
 النَّارِ . وَمَنْ أَشْبَعَ فِيهِ صَائِمًا سَقَى اللَّهُ مِنْ
 حَوْضِي شُرْبَةً لَا يَظْمَأُ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ ».»

(صَحِيحُ ابنِ جُزِيمَةَ ١٩١/٣؛ مُختَصَرُ إِتْحَافِ
 أَهْلِ الْأَسْلَامِ بِخُصُوصِيَّاتِ الصِّيَامِ ٢٥)

18. Hutba u povodu nastupanja mjeseca ramazana

Hutba Božjeg poslanika Muhammeda, sal-lallahu alejhi ve sellem, o važnosti i značaju ramazana.

„O ljudi, došao vam je ramazan sa blagoslovom, milošću i oprostom, mjesec koji je Allahu draži od svih drugih mjeseci, čiji su dani važniji od svih drugih dana, čije su noći značajnije od svih drugih noći, čiji su časovi bolji od svih drugih časova. To je mjesec u kome ste pozvani Allahu u gostoprимstvo, u kome se smatrate Allahovim dobrim i plemenitim ljudima. Vaše disanje u ovom mjesecu je tesbih, a spavanje ibadet. Vaš posao koji obavljate u ovom mjesecu biće primljen kod Allah i dova biće uslišana. Tražite od svoga Gospodara, iskreno i čista srca, da vas pomogne u postu koji vam je propisao i u učenju (čitanju) Knjige koju vam je objavio. Nesretan je samo onaj kome je u ovom mjesecu uskraćen Božji oprost. Sjetite se dok ste gladni i žedni, gladi i žeđi Sudnjeg dana. Dijelite onima koji su siromašni i napušteni. Poštujte starije i imajte samilosti prema mlađima. Održavajte rodbinske veze.

١٨ - خطبة النبي صلى الله عليه وسلم في فضل شهر رمضان المبارك

روي أن النبي صلى الله عليه وسلم خطب في آخر جمعة من شعبان فحمد الله وأثنى عليه ثم قال: «أيها الناس، قد أقبل إليكم شهر رمضان بالبركة والرحمة والمغفرة، شهره أبرك الشهور وأيامه أفضل الأيام وليلاليه أفضل الليالي وساعاته أفضل الساعات قد دعياكم فيه إلى ضيافة الله وجعلتم فيه من أهل كرامته، إنما سُكُمْ فيه تَسْبِيحُ ونُوْمُكُمْ فيه عبادة وعملكم فيه مقبول، ودعاؤكم فيه مُسْتَجَاب، فاسألو الله ربكم بنيات صادقة وقلوب طاهرة أن يوفّقكم لصيامه وتلاؤه كتابه، فالشّقي من حرم غُفران الله فيه فاذكروا بجوعكم وعطشكم جوع يوم القيمة وعطشه، وتصدقوا على فقرائكم ومساكينكم، وقرروا كباركم، وارحموا صغاركم، وصلوا أرحامكم»

Oborite poglede od onoga što vjerniku nije dozvoljeno gledati i što je vjerniku zabranjeno slušati. Smilujte se prema siročadima drugih i Allah će se smilovati prema vašim. Tražite od svoga Gospodara da vam oprosti grijeha. Dignite svoje ruke Allahu sa dovom poslije svakog namaza. To je najbolje vrijeme za dovu u kome Allah obasipa svoje robe milošću i prima dovu koja mu bude upućena.

“O ljudi, vaše duše su ovisne o vašim djelima. Oslobođite ih traženjem oprosta od grijeha. Vaša leđa su natovarena teškim teretom. Ublažite tu težinu što dužom sedždom. Znajte da se Allah kune svojom veličinom da neće mučiti one koji klanjaju i sedždu čine i da ih neće plašiti džehennemskom vatrom kada svi ljudi dođu pred Gospodara svjetova“.

(Širazi, Kelimetu-r-Resuli, 362;
(Medžellet er-Rabita, maj 1988)

وَغُضُوا عَمًا لَا يَحْلُ الْسَّنَنَرُ إِلَيْهِ أَبْصَارَكُمْ
وَعَمًا لَا يَحْلُ الْإِسْتِمَاعُ إِلَيْهِ أَسْمَاعَكُمْ
وَتَحْتَنُوا عَلَىٰ أَيْتَامِ النَّاسِ يَتَحَنَّ اللَّهُ عَلَىٰ
أَيْتَامَكُمْ، وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ مِنْ ذُنُوبِكُمْ،
وَارْفَعُوا إِلَيْهِ أَيْدِيكُمْ بِالسُّدُّاعِ فِي أَوْقَاتِ
صَلَوَاتِكُمْ فَإِنَّهَا أَفْضَلُ النَّسَاعَاتِ، يَنْظُرُ اللَّهُ
إِلَى عِبَادِهِ فِيهَا بِالرَّحْمَةِ، وَيُجِيبُهُمْ إِذَا
نَاجُوهُ، وَيُلْبِّيَهُمْ إِذَا نَادُوهُ وَيَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِذَا
دَعَوهُ.

أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ أَنْفُسَكُمْ مَرْهُونَةٌ بِأَعْمَالِكُمْ
فَفَكُوكُهَا بِاسْتَغْفارِكُمْ وَظُهُورِكُمْ ثَقِيلَةٌ مِنْ
أَوْزَارِكُمْ فَخَفَّفُوا عَنْهَا بِطُولِ سُجُودِكُمْ
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ أَقْسَمَ بِعِزْتِهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ
الْمُصَلَّينَ وَالسَّاجِدِينَ، وَأَنْ لَا يُرَوِّعَهُمْ
بِالنَّارِ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ»

(كلمة الرسول للشیرازی، ٣٦٢)
مجلة الرابطة، مايو ١٩٨٨)

19. Najljepši govor

„Hvala pripada samo Allahu. Njemu se zahvaljujem i od Njega pomoć tražim.

Njemu se utječemo od poroka i ružnih djela svojih. Onoga koga Allah na pravi put uputio - niko u zabludu ne može dovesti, a onoga koga On u zabludi ostavi - niko na pravi put ne može uputiti. Svjedočim da je samo Allah Bog, Jedan i Jedini, koji nema sudruga.

Allahova Knjiga je najljepši govor. Spašen je onaj čije je srce Allah time ukrasio, a zatim ga, nakon kufra, u islam uveo. Spašen je onaj ko je taj govor odabrao mimo svakog drugog govora. To je najiskreniji i najizražajniji govor. Što Allah voli, volite i vi. Neka su vaša srca uvijek puna ljubavi prema Allahu. Nemojte da vam bude dosadno slušati Božju objavu. Nemojte da vaša srca budu okrutna prema tome. Obožavajte Allaha i Njemu ništa ne pripisujte. Bojte se Allaha onako kako se treba bojati. U djelo pretočite ono što govorite. Volite se međusobno u ime Allaha.

Neka je na vas mir i Allahova milost“.

(Bakillani, l' adžazu-l-Kur'ani, 130;
Ibn Hišam, Sira, 1/501).

١٩ - أَحْسَنُ الْحَدِيثِ

« إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، أَحْمَدُهُ وَأَسْتَعِينُهُ، نَعُوذُ
بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ
يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلٌّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلُ فَلَا هَادِي
لَهُ، وَأَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ
لَهُ. إِنَّ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، قَدْ أَفْلَحَ
مَنْ زَيَّنَهُ اللَّهُ فِي قَلْبِهِ، وَأَدْخَلَهُ فِي الْاسْلَامِ
بَعْدَ الْكُفْرِ، وَأَخْتَارَهُ عَلَى مَنْ سِوَاهُ مِنْ
أَحَادِيثِ النَّاسِ، إِنَّهُ أَصْدَقُ الْحَدِيثِ وَأَبْلَغُهُ،
أَحَبُّوا مَا أَحَبَّ اللَّهُ وَأَحَبُّوا اللَّهَ مِنْ كُلِّ
قُلُوبِكُمْ، وَلَا تَمْلَوْا كَلَامَ اللَّهِ وَذِكْرَهُ، وَلَا تَقْسُوا
عَلَيْهِ قُلُوبَكُمْ، أَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا، إِتَّقُوا اللَّهَ حَقًّا تُقَاتَهُ، وَصَدَّقُوا صَالِحَ
مَا تَعْمَلُونَ بِأَفْوَاهِكُمْ، وَتَحَابَّوا بِرُوحِ اللَّهِ
بَيْنَكُمْ، وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ ». .

(إِعْجَازُ الْقُرْآنِ لِلْبَاقِلَانِي ، ١٣٠)
(سِيرَةُ ابْنِ هِشَامٍ ، ٥٠١/١)

20. Hutba na Bedru

Božji poslanik Muhammed, a.s. je na Bedru, nakon zahvale Allahu, prisutnim održao sljedeći govor:

„Ja vas podstičem na ono na što vas je već Allah podstakao. Odvraćam vas od onoga od čega vas Allah odvraća. Uzvišeni Allah vam nalaže istinu; On voli iskrenost i daje onima koji dobra djela čine najviše položaje. Po tome se ljudi spominju i po tome imaju prednost jedni nad drugima. Nalazite se na mjestu iskušenja kad Allah prima samo ono sa čime je On zadowoljan. Sa saburom u odlučnim momentima Allah otklanja brigu i spašava ljude od tuge i nevolje. Sa saburom se postiže spas na drugom svijetu, Ahiretu. Među vama se nalazi Božji poslanik. On vas upozorava i naređuje vam. Čuvajte se da vam Allah ne otkrije nešto zbog čega biste mogli biti u Njegovoj nemilosti, jer On uistinu veli: „*Allahov zazor, zaista, može biti veći od vašega zazora prema sebi*“. (El-Mu'min, 10).

٢٠ - خطبته صلى الله عليه وسلم يوم بدر

في يوم بدر نظم الرسول صلى الله عليه وسلم جيشه ثم وقف أمام القوم وحاطبهم بهذه الخطبة :

« أمّا بعد ، فإنّي أحكّم على ما حثّكم الله عليه وأنّهاكم عمّا نهَاكم الله عنه فإن الله عظيم شأنه يأمر بالحق ويحب الصدق ، ويُعطى على الخير أهله أعلى منازلهم عنده به يذكرون وبه يتفاضلون . وإنكم قد أصبهتم بمنزل من منازل الحق لا يقبل الله فيه من أحد إلا ما ابتغى به وجهه وإن الصبر في مواطن البأس مما يفرج الله به الهم وينجي به من الغم وتدركون به النجاة في الآخرة فيكم نبي الله يحذركم ويأمركم فاستحيوا اليوم أن يطلع الله عز وجل على شيء من أمركم يمقتكم عليه فإن الله يقول : « لمفت الله أكبر من مفتكم أنفسكم ». »

Obratite pažnju na ono čime vas je Allah u Svojoj Knjizi zadužio, čemu podučio i učinio dostoјnim poštovanja nakon što ste bili prezreni. Držite se toga pa će i vaš Gospodar s vama biti zadovoljan. Pokažite se pred svojim Gospodarom na ovim mjestima pa ćete zaslужiti Njegovu milost i oprost koju vam je obećao. Njegovo obećanje je istinito. Njegov govor je iskren, a kazna je žestoka. I ja i vi pripadamo Allahu, zauvijek Živom i Moćnom. Njegova zaštita je nama zaleđe. U Njemu tražimo utočište. Na Njega se oslanjamo i Njemu se vraćamo. Neka Allah orposti i meni i svim muslimanima“.

(Vakidi, Kitabu-l-megazi, 1/58;
Širazi, Kelimetu-r-Resuli, 220;
Bulejk, Minhadžu-s-salihin, 875).

أَنْظُرُوا إِلَى الَّذِي أَمْرَكُمْ بِهِ مِنْ كِتَابِهِ
 وَأَرَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ وَأَعْزَكُمْ بِهِ بَعْدَ ذِلْلَةٍ .
 فَاسْتَمْسِكُوا بِهِ يَرْضَى رَبُّكُمْ عَنْكُمْ وَأَبْلُوا
 رَبَّكُمْ فِي هَذِهِ الْمَوَاطِنِ أَمْرًا تَسْتَوْجِبُوا
 الَّذِي وَعَدَكُمْ بِهِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَمَغْفِرَتِهِ ، فَإِنَّ
 وَعْدَهُ حَقٌّ وَقَوْلُهُ صِدْقٌ وَعِقَابَهُ شَدِيدٌ . وَإِنَّمَا
 أَنَا وَأَنْتُمْ بِاللَّهِ الْحَيِّ الْقَيُومِ إِلَيْهِ الْجَانَانِ
 ظُهُورَنَا وَبِهِ اعْتَصَمْنَا وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْهِ
 الْمَصِيرُ يَغْفِرُ اللَّهُ لِي وَلِلْمُسْلِمِينَ .» .

(الْوَاقِدِي كِتَابُ الْمَغَازِي ٥٨/١)

الشِّرَّازِي كَلِمَةُ الرَّسُولِ ٢٢٠ :

بليق منهاج الصالحين (٨٧٥)

21. Hutba na Uhudu

Hutba Božjeg poslanika Muhammeda, sal-lallahu alejhi ve sellem, neposredno pred bitku na Uhudu:

„O ljudi, ja vam preporučujem ono što mi je Allah u svojoj Knjizi preporučio, da radite ono što vam je On naredio i da se čuvate onoga što vam je zabranio. Danas se nalazite na mjestu gdje se nagrada dijeli i zaliha stvara za onoga ko zna zašto je ovdje i ko je sebe na strpljivost, odlučnost i revnost pripremio. Borba sa idolo-poklonicima je teška i neugodna. Malo je onih koji to mogu strpljivo da podnesu. Mogu to samo oni koje je Allah odabrao da ih na pravi put uputi. Allah je sa onima koji su Njemu po-korni, a šejtan je sa onima koji su Allahu nepo-korni. Optočnite svoju borbu sa saburom u sebi. Tražite od Allaha ono što vam je obećao. Izvršavajte ono što vam je naredio. Ja želim da vas na pravi put uputim, jer su kolebanja, oklijevanja i nesporazumi znaci slabosti i nemoći koje Allah prezire i zbog kojih nema uspjeha i pobjede.

٢١ - خطبته صلى الله عليه وسلم يوم

أحدٍ

«يا أيها الناس، أصيكم بما أوصاني الله في كتابه من العمل بطاعته والتناهى عن مهارمه. ثم إنكم اليوم بمنزل أجر وذخر لمن ذكر الذي عليه ثم وطن نفسه له على الصبر واليقين والجد و النشاط، فإن جهاد العدو شديد، شديد كريه قليل من يصبر عليه إلا من عزم الله رشده، فإن الله مع من أطاعه، وإن الشيطان مع من عصاه، فاستفتحوا أعمالكم بالصبر على الجهاد، والتمسوا بذلك ما وعدكم الله، وعليكم بالذي أمركم به، فإني حريص على رشديكم، فإن الاختلاف والتنازع والتبنيط من أمر العجز والضعف مما لا يحب الله ولا يعطي عليه النصر ولا الظفر.

O ljudi, u srce mi je stavljeni da će onome ko žudi za onim što je u Allaha i to prepostavlja haramu, Allah grijehu oprostiti. Ko na mene salavat doneše, Allah će mu na Sudnjem danu udesetorostručiti svoju milost i meleki će Njegovi za njega oprosta tražiti. Ko učini neko dobro muslimanu ili kafiru, Allah će ga nagraditi na ovome ili na onome svijetu. Ko vjeruje u Allaha i u Sudnji dan dužan je petkom klanjati džuma-namaz, osim bolesnika, žene, djeteta i onoga ko je u posjedu drugoga. A ko smatra da može bez toga, pa Allahu niko nije potreban. Allah nije ni o kome ovisan. On je jedini hvale dostojan

Ja ne znam ništa više što bi vas Allahu približilo a da vam to nisam naredio, niti znam bilo šta što bi vas Džehennemu približilo a da vam to nisam zabranio. Džibril mi je u srce stavio poruku da niko neće umrijeti dok potpuno ne iscrpi svoju nafaku.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّهُ قُذْفٌ فِي قَلْبِي أَنَّ مَنْ
 كَانَ عَلَى حَرَامٍ فَرَغَبَ عَنْهُ ابْتِغَاءَ مَا عِنْدَ اللَّهِ
 غُفْرَانَ لَهُ ذَنْبُهُ وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَمَلَائِكَتُهُ عَشْرًا، وَمَنْ أَحْسَنَ مِنْ مُسْلِمٍ أَوْ
 كَافِرٍ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ فِي عَاجِلٍ دُنْيَاً أَوْ
 أَجِلٍ أَخِرَتِهِ. وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
 الْآخِرِ فَعَلَيْهِ الْجُمُعَةُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ إِلَّا صَبِيَاً أَوْ
 امْرَأَاً أَوْ مَرِيِضًا أَوْ عَبْدًا مَمْلُوكًا وَمَنْ
 إِسْتَغْفَى عَنْهَا إِسْتَغْفَى اللَّهُ عَنْهُ، وَاللَّهُ غَنِيٌّ
 حَمِيدٌ

مَا أَعْلَمُ مِنْ عَمَلٍ يُقْرِبُكُمْ إِلَى اللَّهِ إِلَّا وَقَدْ
 أَمْرَتُكُمْ بِهِ وَلَا أَعْلَمُ مِنْ عَمَلٍ يُقْرِبُكُمْ إِلَى
 النَّارِ إِلَّا وَقَدْ نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ وَإِنَّهُ قَدْ نَفَسَ فِي
 رُوعِ الرُّوحِ الْأَمِينِ أَنَّهُ لَنْ تَمُوتَ نَفْسٌ حَتَّى
 تَسْتَوْفِي أَقْصَى رِزْقَهَا وَلَا يُنْقَصُ مِنْهُ شَيْءٌ
 وَإِنْ أَبْطَأَ عَنْهَا.

Bojte se Allaha i opskrbu na dozvoljen način stičite! Nemojte da vas zastoj nafake navede da je tražite na nedozvoljen način. Jer ono što je od Allaha može se doboti samo pokornošću Njemu. On vam je objasnio ono što je dozvoljeno (halal) i ono što je zabranjeno (haram). Između toga dvoga postoji dosta nejasnih i dvomisli-
nih stvari, koje poznaje samo onaj ko je bezgriješan. Ko se bude čuvaо tih nejasnoćа i dvomislica, taj će sačuvati svoju vejru i čast. Ko se prepusti sumnjivim rabi-
tama, taj može lako zapasti u ono što je zabranjeno. To je slično pastiru koji napasa svoje stado oko za-
brane, pa se može desiti da mu stado ode u za-
branu. Svaki vladar ima područja gdje je za-
branjen pristup drugima. Znajte! Allahova za-
branjena područja su njegovi harami. Vjernik je u odnosu na vjernika što je glava u odnosu na tijelo, pa ako oboli jedan organ, i ostali dije-
lovi tijela se uznemire i čitav organizam trpi od bolova. Neka je na vas mir i spas!“.

(Vakidi, Kitabu-l-megazi, 1/221; Širazi, Kel-
imetu-r-Resuli, 226; Ahmed Zeki Safvet, Dže-
mheretu hutabi-l-areb, 1/149).

فَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ وَاجْمِلُوا فِي طَلَبِ الرِّزْقِ
 وَلَا يَحْمِلُنَّكُمْ اسْتِبْطَاوَهُ بِمَعْصِيَةِ رَبِّكُمْ فَإِنَّهُ
 لَا يَقْدِرُ عَلَى مَا عِنْدَهُ إِلَّا بِطَاعَتِهِ . قَدْ بَيَّنَ
 لَكُمُ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ غَيْرَ أَنَّ بَيْنَهُمَا شُبُّهَا
 مِنَ الْأَمْرِ لَمْ يَعْلَمْهَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ إِلَّا مَنْ
 عَصَمَ فَمَنْ تَرَكَهَا حَفِظَ عِرْضَهُ وَدِينَهُ وَمَنْ
 وَقَعَ فِيهَا كَانَ كَالرَّاعِي إِلَى جَنْبِ الْحِمَى
 أَوْشَكَ أَنْ يَقْعُدْ فِيهِ . وَلَيْسَ مَلِكٌ إِلَّا وَلَهُ
 حِمَى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهَا . وَالْمُؤْمِنُ
 مِنَ الْمُؤْمِنِ كَالرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ، إِذَا اشْتَكَى
 تَدَاعَى عَلَيْهِ سَائِرُ الْجَسَدِ . وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ .

(الواقدي كتاب المغازي ٢٢١/١)

الشيرازي كلمة الرسول ٢٢٦

جمهرة خطب العرب ١٤٩/١

22. Hutba na dan oslobođenja Meke

Božji poslanik Muhamed, sallallahu alejhi ve sellem, nakon oslobođenja Meke osme hidž retske godine, sedam je puta obišao (tavaf) Kabu, zatim je otključao i na njenim vratima prisutnima održao sljedeći govor:

„Nema drugog boga osim Allaha, Jednog i Jedinog. On nema sudruga. On je ispunio svoje obećanje dato vjernicima. On je pomogao one koji se bore u ime Njega. On je svojom moći porazio neprijatelje Istine. Svaka privilegija na koju polažete pravo, krvna osveta i kapital pod mojoim su kontrolom, osim službe čuvara Hrama i dužnosti opskrbe hadžija vodom. Za svako nemamjerno ubistvo, kao i za ubistvo slično umišljaju, bićem ili štapom, otkop je stotinu deva od toga četrdeset steonih.

O pripadnici plemena Kurejš, od danas ste zauvijek Allahovom voljom lišeni predislamske gordosti i oholosti. Svi ljudi potiču od Adema, a Adem je stvoren od zemlje. Zatim je proučio kur'anski ajet:

٢٢ - خطبته صلى الله عليه وسلم يوم
فتح مكة

وَقَفَ عَلَى بَابِ الْكَعْبَةِ ثُمَّ قَالَ : « لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، صَدَقَ وَعْدَهُ ، وَنَصَرَ
عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ أَلَا كُلُّ مُثْرَةٍ أَوْدَمَ
أَوْمَالٍ يُدَعِّي فَهُوَ تَحْتَ قَدَمَيْ هَاتَيْنِ إِلَّا سِدَانَةَ
الْبَيْتِ وَسِقَايَةَ الْحَاجِ ، أَلَا وَقَتِيلُ الْخَطَأِ مِثْلُ
الْعَمْدِ بِالسُّوْطِ وَالْعَصَمِ ، فِيهِمَا الدِّيَةُ مُغْلَظَةً ،
مِئَةُ مِنَ الْإِبْلِ مِنْهَا أَرْبَعُونَ خَلْفَةً فِي بُطُونِهَا
أَوْلَادُهَا . يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَذْهَبَ
عَنْكُمْ نَخْوَةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَتَعَظَّمُهَا بِالآباءِ ،
النَّاسُ مِنْ آدَمَ وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ تَلَاهَذَهُ

الآلية :

„O ljudi, mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah uističi sve zna i nije Mu skriveno ništa“ (El-Hudž urat, 13).

O pripadnici plemena Kurejš, šta mislite šta će vam sada učiniti?

„Dobro, ti si plemenit brat i sin plemenitog brata“, rekoše.

Reći će vam kao što je Jusuf svojoj braći rekao: *,Ja vas sada neću koriti. Allah će vam oprostiti. On je najmilostiviji* (Jusuf, 92). Idite!

Svi ste slobodni“, reče Poslanik.

(Ibni Hišam, Sira, 2/412;
Nuvejri, Nihajetu-l-ereb, 17/312).

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّنْ ذَكَرٍ وَأُنثَى
وَجَعَلْنَاكُم شُعُوبًا وَقَبَائِيلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ
أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ».«
يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ، مَا تُرَوْنَ أَنِّي فَاعِلٌ فِيهِمْ؟
قَالُوا: خَيْرًا، أَخْ كَرِيمٌ، وَابْنُ أَخٍ كَرِيمٍ، ثُمَّ
قَالَ: أَقُولُ كَمَا قَالَ أَخِي يُوسُفُ: «لَا تَتَرَبَّبْ
عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرَحَّ
الرَّاحِمِينَ، إِذْهَبُوا فَأَنْتُمُ الظَّلَقَاءُ».

(سِيرَةُ ابْنِ هِشَامٍ ٤١٢/٢؛ التُّوَيِّرِيٌّ
نِهايَةُ الْأَرَبِ فِي فُنُونِ الْأَدَبِ ٣١٢/١٧).

23. Nepovredivost Meke

Drugog dana po oslobođenju Meke pleme Huzaa naiđe na jednog ideolopoklonika iz plemena Huzejl i ubije ga. Čuvši za to, Božji poslanik okupi prisutne, pa im, poslije zahvale Allahu, održa sljedeći govor:

„O ljudi, Allah vam je zaista učinio Meku nepovredivom od vremena kada je stvorio nebesa i Zemlju pa sve do Sudnjeg dana. Nikome ko vjeruje u Allaha i u onaj svijet nije dozvoljeno da u Meki prolijeva krv ili da u njoj siječe drveće. To nije bilo dozvoljeno nikome prije mene, a neće biti dozvoljeno nikome ni poslije mene. Meni je bilo dozvoljeno samo neko vrijeme kao kazna stanovnicima Meke. Meka je ponovo postala nepovrediva kao što je i bila. Neka prisutni obavijesti odsutnog! Ako vam neko kaže da se Božji poslanik borio u Meki, recite mu: Allah je to dozvolio poslaniku, a vama nije. O pripadnici plemena Huza'a, dignite ruke od ubijanja! Dosta je krvi proliveno, ako od toga ima ikakve koristi. Vi ste ubili jednog za koga će ja tražiti krvarinu. Ko poslije ovog moga govora počini ubistvo, rodbina ubijenog ima pravo da bira: krv ubice ili krvarinu“.

(Ibni Hišam, Sira, 2/415; Sahihu-l-Buhari, 3/18).

٢٣ - مَكَّةُ بَلْدُ حَرَامٍ

«أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ حَرَمَ مَكَّةَ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فَهِيَ حَرَامٌ مِّنْ حَرَامٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا يَحْلُّ لِأَمْرِيٍّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يَسْفِكَ فِيهَا دَمًا أَوْ يَعْصِدَ فِيهَا شَجَرًا لَمْ تَحْلُلْ لِأَحَدٍ كَانَ قَبْلِيًّا وَلَا تَحْلُلْ لِأَحَدٍ يَكُونَ بَعْدِي وَلَمْ تَحْلُلْ لِي إِلَّا هَذِهِ السَّاعَةُ غَضِبًا عَلَى أَهْلِهَا، ثُمَّ رَجَعَتْ كَحْرُمَتِهَا بِالْأَمْسِ فَلَيُبَلِّغَ الشَّاهِدُ مِنْكُمُ الْفَائِبُ. فَمَنْ قَالَ لَكُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ قَدْ قَاتَلَ فِيهَا فَقُولُوا إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَلَّهَا لِرَسُولِهِ وَلَمْ يَحْلُلْهَا لَكُمْ. يَا مَعْشَرَ حُزَاعَةَ ارْفَعُوا أَيْدِيَكُمْ عَنِ الْقَتْلِ فَلَقَدْ كَثُرَ إِنْ نَفَعَ لَقَدْ قَتَلْتُمْ قَتِيلًا لِأَدِينَةٍ فَمَنْ قُتِلَ بَعْدَ مَقَالِيَ هَذَا فَأَهْلُهُ بِخَيْرِ النَّظَارَيْنِ: إِنْ شَاءُوا فَدَمُ قَاتِلِهِ وَإِنْ شَادُوا فَعَقْلُهُ»

(سِيرَةُ أَبْنِ هَشَامٍ ٤١٥/٢)

صَحِيحُ الْبُخَارِيِّ (١٨/٣)

24. Božje moj, smiluj se ensarijama

Božji poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ratni je plijen poslije pobjede na Hunjejnu podijelio tako da je najveći dio dao muhadžirima i novoobraćenim muslimanima. Takvom podjelom ensarije nisu bile zadovoljne. Neki od njih su rekli da Poslanik više voli ljude iz svoga grada nego njih. Te riječi stigle su do Božjeg Poslanika, pa je on okupljenim ensarijama, nakon zahvale Allahu, održao sljedeći govor:

„O ensarije! Čemu ove riječi koje su stigle do mene? Čemu ova osjećanja koja prebrivaju u vašim srcima? Zar niste bili u zabludi kada sam vam došao, pa vas je Allah na pravi put uputio? Zar niste bili siromašni, pa vas je On bogatim učinio? Zar niste bili neprijatelji jedni drugima, pa vas je On prijateljima učinio?“

„Da, Allahu i Njegovom poslaniku pripada svako dobročinstvo i milost“, rekoše ensarije.

„Hoćete li mi, zaista, odgovoriti“, upita Božji poslanik.

٢٤ - اللَّهُمَّ ارْحِمْ لِلْأَنْصَارِ

« يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ ، مَا مَقَالَةٌ قَدْ بَلَغَتْنِي
 عَنْكُمْ وَمَوْجِدَةٌ وَجَدْتُمُوهَا فِي أَنْفُسِكُمْ ، أَلَمْ
 أَتِكُمْ ضُلُلاً فَهَدَاكُمُ اللَّهُ ؟ وَعَالَةٌ فَأَغْنَاكُمْ
 اللَّهُ ؟ وَأَعْدَاءٌ فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ ؟
 قَالُوا : بَلَى ، لَهُ وَلِرَسُولِهِ الْمَنْ وَالْفَضْلُ .
 قَالَ : أَلَا تُجِيبُونَنِي يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ ؟

„Kakav odgovor ti možemo dati, o Božji poslaniče? Sva darežljivost i milost pripada samo Allahu i Njegovom poslaniku“, rekoše ensarije.

„Ali, tako mi Allaha, reče poslanik, ako ste to htjeli, mogli ste reći i biti u pravu, a bilo bi vam i povjerovano: ,Nama si došao optužen za laž, a mi smo Istinu sa kojom si došao prihvatali, bio si bespomoćan pa smo ti pomogli, bio si prognan pa smo ti zaštitu dali, siromašan pa smo te materijalno pomogli.

Zar se ljutite, o ensarije, zbog dobara ovog svijeta koja sam dao ljudima da bi primili islam, a vas prepušto vašem islamu? Zar niste zadovoljni da se oni vrate sa ovim pljenom, a vi sa Božjim poslanikom? Tako mi Allaha, u čijoj je vlasti Muhammedov život, i da nije bilo hidžre, ja bih vam pripadao. Ako bi neki ljudi slijedili jedan put, a vi drugi, ja bih izabrao onaj koji vi slijedite. Bože moj, smiluje se ensarijama i njihovoj djeci i djeci od njihove djece“.

(Ibni Hišam, Sira, 2/499; Vakidi,
Kitabu-l-megazi, 3/957, Muhammed
Ebu Zehre, el-Hitabe, 277).

قَالُوا : يِمَّا ذَيْجِبُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ لِلَّهِ
وَلِرَسُولِهِ الْمَنْ وَالْفَضْلُ .
قَالَ : أَمَّا وَاللَّهِ لَوْ شِئْتُمْ لَقُلْتُمْ فَصَدَقْتُمْ
وَصَدَقْتُمْ : أَتَيْتَنَا مُكَذِّبًا فَصَدَقْنَاكَ ،
وَمَخْذُولًا فَنَصَرْنَاكَ ، وَطَرِيدًا فَأَوْيَنَاكَ ،
وَعَائِلًا فَاسْتَيْنَاكَ .

أَوْجَدْتُمْ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ فِي الْعَلَةِ مِنَ
الْدُّنْيَا تَأَلَّفْتُ بِهِ قَوْمًا لِيُسْلِمُوا وَوَكَلْتُكُمْ إِلَى
إِسْلَامِكُمْ ؟ أَلَا تَرْضَوْنَ يَا مَعْشَرَ الْأَنْصَارِ أَنْ
يَذْهَبَ النَّاسُ بِاَشْشَاءِ وَالْبَعِيرِ وَتَرْجِعُوا
بِرَسُولِ اللَّهِ إِلَى رِحَالِكُمْ ؟ فَوَالَّذِي نَفْسُ
مُحَمَّدٌ بِيَدِهِ لَوْلَا الْهِجْرَةَ لَكُنْتُ اَمْرًا مِنَ
الْأَنْصَارِ ، وَلَوْسَلَكَ النَّاسُ شَعْبًا وَسَلَكَتِ
الْأَنْصَارُ شَعْبًا لَسَلَكْتُ شَعْبَ الْأَنْصَارِ ، اللَّهُمَّ
ارْحِمْ الْأَنْصَارَ وَأَبْنَاءَ الْأَنْصَارِ وَأَبْنَاءَ
أَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ .»

(سِيرَةُ ابْنِ هِشَامٍ ٤٩٩/٢)

الْوَاقِدِيُّ كِتَابُ الْمَغَازِيِّ ٩٥٧/٣

مُحَمَّدُ ابْو زَهْرَةِ الْخِطَابَةِ (٢٧٧)

25. Hutba na Tebuku

Hutba Božjeg poslanika Muhammeda, sallalahu alejhi ve sellem, na Tebuku:

„O ljudi, Božja Knjiga je najistinitiji govor, a bogobojaznost najčvršća veza. Ibrahimova, a.s., vjera je najbolja vjera, a Muhammedovi propisi (sunneti) najbolji propisi. Prizivanje Allaha je najčasniji razgovor. Najljepše pripovijesti o događajima iz prošlosti nalaze se u Kurangu. Najbolji poslovi su oni koji imaju svoje ishodište a najgori oni koji nemaju svoga oslonca u izvorima vjere. Najbolja uputa je uputa Božjih poslanika, a najčasnija smrt je smrt šehida. Zalutati s pravog puta je najveća sljepoča. Najbolja djela su korisna djela. Sljepoča srca je najgora sljepoča. Gornja ruka (koja daje) bolja je od donje ruke (koja uzima). I mala količina onog što vodi dobru, bolja je od velike količine koja vodi zlu. Najgora isprika je isprika u času smrti, a najgore kajanje je kajanje na Sudnjem danu. Ima ljudi koji na džuma-namaz dolaze kasno i koji se Allaha tek ovlaš sjećaju.

Laž je izvor najvećeg grijeha. Duševno zadovoljstvo je najveće bogatstvo, a bogobojaznost najbolja opskrba. Ona je osnova svake mudrosti. Što čovjek jasno spozna to se u njegovom srcu najbolje ustali. Sumnja dolazi od slabog vjerovanja. Naricanje za umrlim je običaj predislamskog doba. Obmana je žeravica pakla, a opijanje njegov je pokrivač.

٢٥ - خطبة صلی اللہ علیہ وسلم یوم وصیله إلى تبوك

«أیُّهَا النَّاسُ، إِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثَ كِتَابُ اللَّهِ،
وَأَوْثَقَ الْعُرَى كَلْمَةُ التَّقْوَى، وَخَيْرُ الْمَلَلِ مَلَكُ
إِبْرَاهِيمَ، وَخَيْرُ السَّنَنِ سُنْنَةُ مُحَمَّدٍ، وَأَشَرَّفَ
الْحَدِيثُ ذِكْرُ اللَّهِ، وَأَحْسَنَ الْقَصَصِ هَذَا
الْقُرْآنُ، وَخَيْرُ الْأُمُورِ عَوَاقِبُهَا، وَشَرُّ الْأُمُورِ
مُحْدَثَاتُهَا، وَأَحْسَنَ الْهَدِيَّ هَذِيُّ الْأَنْبِيَاءُ،
وَأَشَرَّفَ الْقَتْلُ قَتْلُ الشُّهَدَاءِ، وَأَعْمَى
الْخَلَالَةِ الْخَلَالَةَ بَعْدَ الْهُدَى، وَخَيْرُ الْأَعْمَالِ
مَا نَفَعَ، وَشَرُّ الْعُمَى عُمُىُ الْقَلْبِ، وَالْيَدُ
الْعُلَيَا خَيْرٌ مِنْ السُّفْلَى، وَمَا قَلَّ وَكَفَى خَيْرٌ
مِمَّا كَثُرَ وَأَلَهَى، وَشَرُّ الْأُمُورِ الْمَعْذِرَةُ حِينَ
يَحْضُرُ الْمَوْتُ، وَشَرُّ الْإِنْدَامَةِ نَدَامَةُ يَوْمِ
الْقِيَامَةِ، وَمِنَ النَّاسِ مَنْ لَا يَأْتِي الْجُمُعَةَ إِلَّا
نَزَرًا، وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يَذْكُرُ اللَّهَ إِلَّا هُجْرًا،
وَمِنْ أَعْظَمِ الْخَطَايَا الْلِسَانُ الْكَذُوبُ، وَخَيْرُ
الْغَنِيِّ غَنَى النَّفْسُ، وَخَيْرُ الرِّزَادِ التَّقْوَى،
وَرَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ، وَخَيْرُ مَا أَلْفَيَ
فِي الْقَلْبِ الْيَقِينُ، وَالْإِرْتِيَابُ مِنَ الْكُفْرِ،
وَالنِّيَاجَةُ مِنْ عَمَلِ الْجَاهِلِيَّةِ، وَالْفُلُولُ مِنْ
جَهَنَّمَ، وَالسُّكُرُ كِنْ مِنَ النَّارِ

Poezija je oružje sotone, a alkohol majka svih zala. Neodgojene žene su đavolje zamke, a neobuzdana mladost je vrsta ludosti. Najgora zarada je kamata, a najgore jelo je jelo spravljeno od imetka siročeta. Sretnik se uvijek poučava u nesreći drugoga, a nesretnik je nesrećan od samog rođenja. Zaista svaki od vas putuje prema četiri aršina, odnosno svako će umrijeti i leći u grob. Konac djelo krasí. Sve što će doći blizu je. Psovati vjernika je grijeh, a ubiti ga kufr. Jesti njegovo meso, odnosno ogovarati ga, spada u velike grijeha. Svetost (hurmet) njegova imetka je kao i svetost (hurmet) njegova života. Ko se Allahu obrati za oprost, Allah će mu oprostiti, a ko drugome oprosti i njemu će Allah oprostiti. Ko se u srdž bi savlada, Allah će ga nagraditi. Onome ko se u nevolji strpi, Allah će dati naknadu. A ko grijesi prema Allahu, Allah će ga kazniti.

O moj Bože, oprosti meni i mojim sljedbenicima. Molim Allaha da nam svima oprosti“.

(Vakidi, Kitabu-l-megazi, 3/1016; Širazi,
 Kelimetu-r-Resuli, 105; Abdullah
 b. Muhamed b. Abdulvehab;
 Siretu-r-Resuli (muhtesar), 397)

والشَّرُّ مِنْ إِبْلِيسَ، وَالْخَمْرُ جُمَاعُ الْإِثْمِ،
 وَالنِّسَاءُ حِبَاةُ الشَّيْطَانِ، وَالشَّبَابُ شُعْبَةُ
 مِنَ الْجِنُونِ، وَشَرُّ الْمَكَاسِبِ كَسْبُ الرَّبِّيَّا،
 وَشَرُّ الْمَأْكُولِ أَكْلُ مَالِ الْيَتَيمِ، وَالسَّعِيدُ مِنْ
 وُعْظَ بِغَيْرِهِ، وَالشَّقِيقُ مِنْ شُقِيقِ فِي بَطْنِ أَمَّهِ،
 وَإِنَّمَا يَصِيرُ أَحَدُكُمْ إِلَى مَوْضِعٍ أَرْبَعَ أَذْرُعٍ،
 وَمَلَاكُ الْعَمَلِ خَوَاتِمُهُ، وَكُلُّ مَا هُوَ آتٍ قَرِيبٌ،
 وَسَبَابُ الْمُؤْمِنِ فُسُوقٌ، وَقَتْلُ الْمُؤْمِنِ كُفْرٌ،
 وَأَكْلُ لَحْمِهِ مِنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَحُرْمَةُ مَالِهِ
 كَحْرُمَةِ دَمِهِ، وَمَنْ يَسْتَغْفِرُ اللَّهَ يَغْفِرُ لَهُ، وَمَنْ
 يَعْفُ يَعْفُ اللَّهُ عَنْهُ، وَمَنْ يَكْظِمُ الغَيْظَ يَأْجُرُهُ
 اللَّهُ، وَمَنْ يَصْبِرَ عَلَى الرَّزِيَّةِ يُعَوِّضُهُ اللَّهُ،
 وَمَنْ يَعْصِي اللَّهَ يُعَذِّبُهُ اللَّهُ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي
 وَلَأُمَّتِي، أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ

[الواقدي كتاب المغازي ١٦/٣ : الشيرازي
 كلمة الرسول ١٠٥ : عبد الله بن محمد بن
 عبد الوهاب سيرة الرسول (مختصر) ٣٩٧]

26. Najbolji ljudi

Božji poslanik Muhamed, a.s. jednog je dana, poslije ikindije, prisutnima održao govor u kome je rekao:

„Najbolji među ljudima je onaj koji se sporo naljuti a brzo odljuti, a najgori među njima je onaj koji se brzo naljuti a sporo odljuti.

Ako se čovjek sporo naljuti, sporo i odljuti, odnosno ako se brzo naljuti, brzo i odljuti; onda je to jedno za drugo.

Najbolji među trgovcima je onaj koji najbolje isplaćuje dug, koji je najboljeg potraživanja, a najgori među njima je onaj koji najlošije isplaćuje dug, koji je najlošijeg potraživanja.

Ako čovjek lijepo isplaćuje dug, loše potražuje, odnosno ako loše isplaćuje, lijepo potražuje; onda je to jedno za drugo.

Srdžba je, zaista, žeravica u utrobi čovjeka. Zar ne vidite crvenilo u njegovim očima i napuhanost njegove vratne žile? Ako se nekome od vas to desi, neka ostané na svome mjestu.

Zaista su ljudi stvorení u različitim svojim osobinama.

(Bulejk, Minhadžu-s-salihin, 879;
Širazi, Kelimetu-r-Resul, 412)

٢٦ - من خطب الرسول صلى الله عليه وسلم

خطب النبي صلى الله عليه وسلم في عصرِ يومٍ، فكان مما قال لهم : «ألا وإنَّ خيرَ الرجالَ مَنْ كَانَ بَطِيءً الْغَضَبَ، سَرِيعُ الْفَيَءِ . وَشَرَّ الرِّجَالِ مَنْ كَانَ سَرِيعُ الْغَضَبَ، بَطِيءُ الْفَيَءِ ، فَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ بَطِيءُ الْغَضَبَ بَطِيءُ الْفَيَءِ، وَسَرِيعُ الْغَضَبِ سَرِيعُ الْفَيَءِ ، فَإِنَّهَا بِهَا . أَلا وإنَّ خيرَ التُّجَارِ مَنْ كَانَ حَسَنَ الْقَضَاءِ ، حَسَنَ الْتَّلْبِ ، وَشَرَّ التُّجَارِ مَنْ كَانَ سَيِّئَ الْقَضَاءِ سَيِّئَ الْتَّلْبِ ، فَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ حَسَنَ الْقَضَاءِ سَيِّئَ الْتَّلْبِ ، أَوْ كَانَ سَيِّئَ الْقَضَاءِ حَسَنَ الْتَّلْبِ ، فَإِنَّهَا بِهَا . أَلا وإنَّ الْغَضَبَ جَمْرَةٌ فِي قَلْبِ ابْنِ آدَمَ . أَمَّا رَأَيْتُمْ إِلَى حُمْرَةِ عَيْنِيهِ وَإِنْتَفَاعَ أَوْدَاجِهِ ؟ فَمَنْ أَحَسَّ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ فَلَيُلْصِقْ بِالْأَرْضِ . أَلا إنَّ بَنِي آدَمَ خَلَقُوا عَلَى طَبَقَاتٍ شَتَّى ».

(بليق، منهاج الصالحين ٨٧٩) .
الشيرازي، كلمة الرسول (٤١٢)

27. Hutba na Mini

Ibni Omer prenosi da je Allahov Poslanik, držeći govor na Mini (na Dan klanja kurbanu), rekao:

„Znate li koji je ovo dan?“

„To najbolje zna“, rekli smo, „Allah i Njegov poslanik“.

„Ovo je“, rekao je Poslanik, „uistinu svet i častan dan“.

I nastavi: „A znate li koji je ovo grad?“

„To najbolje zna“, rekli smo, Allah i Njegov poslanik“.

„Ovo je“, rekao je Poslanik, „svet i častan grad.“

„A znate li koji je ovo mjesec?“ nastavi Poslanik.

„To najbolje zna“, rekli smo, Allah i Njegov poslanik“.

„Ovo je“, rekao je Poslanik, „svet i častan mjesec“, a zatim je dodao: „Allah je zaista učinio svetim vaše živote, vaše imetke i vaše časti, kao što vam je svet i častan ovaj vaš dan, u ovom vašem mjesecu u ovom vašem gradu“.

(Sahihu-l-Buhari, 2/216)

٢٧ - خطبته صلى الله عليه وسلم

بِمِنْيٍ

عَنْ أَبْنَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمِنْيٍ :

«أَتَدْرُونَ أَىْ يَوْمٍ هَذَا ؟

قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

قَالَ : إِنَّ هَذَا يَوْمُ حَرَامٌ .

أَتَدْرُونَ أَىْ بَلَدٍ هَذَا ؟

قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ .

قَالَ : بَلَدُ حَرَامٌ .

أَتَدْرُونَ أَىْ شَهْرٍ هَذَا ؟

قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ

قَالَ : شَهْرُ حَرَامٌ . إِنَّ اللَّهَ حَرَمَ عَلَيْكُمْ

دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ كَحْرُمَةٍ يَوْمِكُمْ

هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا ». .

(صَحِيفُ الْبُخَارِيِّ) (٢١٦/٢)

28. Hutba na oprosnom hadžu

„Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera“. (El-Maide, 3).

„Hvala Allahu. Njemu se zahvaljujemo, od Njega pomoć i oprost tražimo. Njemu se utičemo od poroka i ružnih djela svojih. Onoga koga Allah na pravi put uputi - niko u zabludu ne može dovesti, a onoga koga On u zabludi ostavi - niko na pravi put ne može uputiti. Svјedočim da je samo Allah Bog, koji nema sudruga i da je Muhamed Njegov rob i Njegov poslanik.

Ja vam oporučujem, robovi Božji, da se Allaha samo bojite i da Mu u pokornosti budete. Počinjem ovaj govor sa onim što je najbolje.

O, ljudi, čujte što će vam reći, jer ja ne znam hocu li se s vama više sastati na ovome mjestu.

O, ljudi, vaš život, vaš imetak i vaša čast nepovredivi su sve dok se ne sastanete sa vašim Gospodarem baš kao što je nepovrediv ovaj vaš dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom vašem gradu. Da li sam bio dovoljno jasan? O, moj Bože, budi mi svjedok.

٢٨ - خطبة حجّة الوداع

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَأَتَمَّتُ عَلَيْكُمْ
نِعْمَتِي وَرَضِيَتُ لَكُمُ الإِسْلَامَ دِيْنًا» (سورة
المائدة - ٣)

الْحَمْدُ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ
وَنَتُوبُ إِلَيْهِ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَ
مِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ
، وَمَنْ يُضْلِلُ فَلَا هَادِي لَهُ، وَأَشْهُدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهُدُ أَنْ مُحَمَّداً
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

أَصِيكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِتَقْوَى اللَّهِ، وَأَحِثُّكُمْ عَلَى
طَاعَتِهِ وَأَسْتَفْتِحُ بِالذِّي هُوَ خَيْرٌ.
أَمَّا بَعْدُ، أَيُّهَا النَّاسُ ! اسْمَعُوا مِنِّي أَبْيَنْ لَكُمْ،
فَإِنِّي لَا أَدْرِي لَعَلَّي لَا أَفَاقُمْ بَعْدَ عَامِي هَذَا
فِي مَوْقِفي هَذَا.

أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ
حَرَامٌ عَلَيْكُمْ إِلَى أَنْ تَلْقَوْا رَبَّكُمْ، كَحْرُمَةٌ
يَوْمَكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا،
أَلَا هَلْ بَلَغْتُ؟ اللَّهُمَّ فَاشْهُدْ.

Stvari koje su vam date u emanet, vratite ih na vrijeme onome čije su.

Kamate iz doba džahilijjeta se ukidaju, osim glavnice na koju imate pravo. Time nećete nikoga oštetiti, niti ćete oštećeni biti. Allah je dokinuo kamatu, a prva dokinuta kamata jeste kamata moga strica Abbasa ibn Abdulmuttaliba.

Krvna osveta iz doba džahilijjeta se dokida, a prva dokinuta krvna osveta jeste krvna osveta moga sinovca Amira ibn Rebia ibn el-Harisa ibn el-Muttaliba.

Sve privilegije iz doba džahilijjeta se dokidaju, osim službe čuvara Hrama (sidanet) i dužnosti opskrbe hadžija vodom (sikajet).

Ubistvo s preumišljajem kazniće se odmazdom, dok će ubistvo bez preumišljaja, kamenom ili štapom, koštati počinjitelja stotinu deva. Ko zatraži više od toga, on pripada vremenu džahilijjeta. Da li sam bio dovoljno jasan? O, moj Bože, budi mi svjedok.

O ljudi, šejtan je izgubio svaku nadu da će biti obožavan u vašoj sredini, ali će biti zadovoljan ako mu se budete pokoravali u stvarima koje smatrate manje vrijednim ili značajnim. Čuvajte vjeru svoju.

فَمَنْ كَانَتْ عِنْدَهُ أَمَانَةٌ فَلْيُؤْدِهَا إِلَى مَنِ اتَّهَمَهُ عَلَيْهَا.

وَإِنَّ رِبَّ الْجَاهِلِيَّةَ مَوْضُوعٌ، وَلَكِنْ لَكُمْ رَوْسُ
أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ، قَضَى اللَّهُ
أَنَّهُ لَا رِبَّ، وَإِنَّ أَوَّلَ رِبَّاً أَبْدَأَ بِهِ، رِبَّاً عَمِّيًّا
الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ
وَإِنَّ دَمَاءَ الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعَةٌ، وَإِنَّ أَوَّلَ دَمًِ
نَبْدَأُ بِهِ دَمُ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ
عَبْدِ الْمُطَّلِبِ.

وَإِنَّ مَآثِرَ الْجَاهِلِيَّةِ مَوْضُوعَةٌ، غَيْرُ السَّدَّانَةِ
وَالسَّقَائِيةِ،
وَالْعَمْدُ قَوْدٌ، وَشَبَّهُ الْعَمْدُ مَا قُتِلَ بِالْعَصَا
وَالْحَجَرِ، وَفِيهِ مائَةٌ بَعْيرٌ، فَمَنْ زَادَ فَهُوَ مِنْ
أَهْلِ الْجَاهِلِيَّةِ، أَلَا هَلْ بَلَغْتُ؟ اللَّهُمَّ فَاشْهُدْ.
أَمَّا بَعْدُ، أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ يَئِسَ
أَنْ يُعْبَدَ فِي أَرْضِكُمْ هَذِهِ، وَلَكِنَّهُ قَدْ رَضِيَ أَنْ
يُطَاعَ فِي مَا سَوَى ذَلِكَ، مَمَّا تُحَقِّرُونَ مِنْ
أَعْمَالِكُمْ، فَاحْذَرُوهُ عَلَى دِينِكُمْ.

O, ljudi, „*Premještanjem svetih mjeseci samo se povećava nevjerovanje, čime se nevjernici dovode u zabludu: jedne godine ga proglašavaju običnim, a druge godine ga smatraju svetim - da bi ispunili broj onih mjeseci koje je Allah učinio svetim, pa drže običnim one koje je Allah učinio svetim*“ (Et,-Tevba, 37), a svetim one koje je On učinio običnim. Vrijeme se računa na isti način od dana kada je Allah stvorio nebesa i Zemlju. „*Broj mjeseci u Allaha je dvanaest prema Allahovoj Knjizi, od dana kada je nebesa i Zemlju stvorio, a četiri su sveta*“ (Et,-Tevba, 36). Tri su uzastopna: zul-ki'de, zul-hidždže i muharrem, a četvrti, redžep, pada između džumada i ša'bana. Da li sam bio dovoljno jasan? O, moj Bože, budi mi svjedok.

Što se tiče vaših žena, vi imate pravo na njih i one imaju pravo na vas. Vaše žene ne smiju u vašu postelju primiti nikoga, osim vas. One ne smiju u vašu kuću primiti nikoga koga vi ne volite, osim sa vašom dozvolom. Nikakva neposlušnost nije im dozvoljena, a ako je ipak učine, Allah vam dozvoljava da ih udaljite od sebe, da se od njih u postelji rastavite, da ih udarite, ali ne prejako. Ako se toga prođu i budu opet poslušne, trebate im dati pristojnu hranu i odjeću. Oporučujem vam da prema ženama budete pažljivi, jer su one pod vašom prisegom i nije im dozvoljeno da bilo šta same naprave.

أَيُّهَا النَّاسُ ! «إِنَّمَا النَّسَاءُ زِيَادَةً فِي الْكُفْرِ
يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحَلُّونَهُ عَامًا وَ
يُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِّئُوا عَدَّةً مَا حَرَمَ اللَّهُ
فَيُحَلُّوا مَا حَرَمَ اللَّهُ» وَيُحَرِّمُوا مَا أَحَلَّ اللَّهُ.
وَإِنَّ الزَّمَانَ قَدْ اسْتَدَارَ كَهِيْتَهُ يَوْمَ خَلَقَ
اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ «إِنَّ عَدَّةَ الشَّهُورِ
عِنْدَ اللَّهِ أَثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ
خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ »
ثَلَاثَةُ مُتَوَالِيَّاتِ وَوَاحِدٌ فَرْدٌ : ذُو القُعْدَةِ وَذُو
الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبٌ مُضْرِّ الدَّى بَيْنَ
جُمَادَى وَشَعْبَانَ . أَلَا هُلْ بَلَغْتُ ؟ اللَّهُمَّ فَاشْهُدْ
أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّ لِنَسَاءِكُمْ عَلَيْكُمْ
حَقًا وَلَكُمْ عَلَيْهِنَّ حَقًّا : لَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا
يُوْطِئُنَّ فُرْشَكُمْ غَيْرَكُمْ ، وَلَا يُدْخِلُنَّ أَحَدًا
تَكْرِهُونَهُ بِيُوتِكُمْ إِلَّا بِإِذْنِكُمْ . وَلَا يَأْتِيَنَّ
بِفَاحِشَةٍ فَإِنْ فَعَلْنَ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ أَذْنَ لَكُمْ أَنْ
تَعْضُلُوهُنَّ وَتَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ
وَتَضْرِبُوهُنَّ ضَرِبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ فَإِنْ إِنْتَهُنَّ
وَأَطْعَنَكُمْ فَعَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَكُسُوتُهُنَّ
بِالْمَعْرُوفِ وَأَسْتَوْصُوا بِالنِّسَاءِ خَيْرًا فَإِنْتُمْ
عِنْدَكُمْ عَوَانٌ لَا يَمْلِكُنَّ لِأَنْفُسِهِنَّ شَيْئًا

Allah vam je žene u emanet dao i On vam je dozvolio da im se približite. Bojte se Allaha u pogledu žena i prema njima budite pažljivi. Da li sam bio dovoljno jasan? O, moj Bože, budi mi svjedok!

O, ljudi, vjernici su, zaista, braća, a bratovo imanje je nepovređivo, osim ako to on sam dođusti. Da li sam bio dovoljno jasan? O, moj Bože, budi mi svjedok.

Nemojte se nakon moje smrti vratiti u bezboštvo, te jedan drugog ubijati. Ostavljam vam u emanet nešto, zbog čega nećete skrenuti s pravog puta dokle god se toga budete držali: Božju Knjigu (Kur'an) i moj Sunnet. Da li sam dovoljno bio jasan? O, moj Bože, budi mi svjedok.

O, ljudi, vi imate samo jednog Gospodara i jednog pretka. Svi ste vi od Adema, a Adem je od zemlje. Najbolji je kod Allaha onaj koji je najpobožniji. Nikakve prednosti nema Arap nad nearapom, osim u pobožnosti. Da li sam bio dovoljno jasan? O, moj Bože, budi mi svjedok.“

„Da“, rekoše.

وَإِنْكُمْ إِنَّمَا أَخْذَتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَأَسْتَحْلَلُتُمْ
 فِرُوجَهُنَّ بِكِلْمَةِ اللَّهِ . فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ
 وَاسْتَوْصُوا بِهِنَّ خَيْرًا . الْأَهْلُ بَلَغْتُ ؟ اللَّهُمَّ
 فَاشْهُدْ . أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ
 وَلَا يَحِلُّ لِأَمْرِيءٍ مَالُ أَخِيهِ إِلَّا عَنْ طِيبِ نَفْسٍ
 مِنْهُ . الْأَهْلُ بَلَغْتُ ؟ اللَّهُمَّ فَاشْهُدْ . فَلَا تَرْجِعُنَّ
 بَعْدِي كُفَّارًا يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ .
 فَإِنِّي تَرَكْتُ فِيْكُمْ مَا إِنَّ أَخْذَتُمْ بِهِ لَنْ تَضْلِلُوا
 بَعْدِي : كِتَابَ اللَّهِ وَسُنْنَةَ نَبِيِّهِ . أَلَا هَلْ بَلَغْتُ
 اللَّهُمَّ فَاشْهُدْ .
 أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ وَإِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ .
 كُلُّكُمْ لَآدَمْ ; وَآدَمُ مِنْ تُرَابٍ . أَكْرَمُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ
 أَتْقَاكُمْ ، وَلَيْسَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى عَجَمِيٍّ . فَضْلٌ إِلَّا
 بِالْتَّقْوَى . الْأَهْلُ بَلَغْتُ ؟ اللَّهُمَّ فَاشْهُدْ . قَالُوا
 نَعَمْ

„Neka prisutni obavijesti onog koji je odsutan“, nastavi Poslanik.

O, ljudi, Allah je odredio koji dio nasljedstva kojem nasljedniku pripada. Nije vam dozvoljeno da pravite oporuku u nečiju korist. Oporuka u korist strane osobe ne smije prelaziti trećinu ukupnog nasljedstva. Dijete pripada bračnom drugu, a preljubnik se kamenuje. Ko bude izjavljivao da pripada nekom drugom osim svome ocu, ko bude izjavljivao da pripada nekom drugom osim svome gospodaru, stići će ga prokletstvo od Allaha, meleka i svih ljudi. Od njega se na Sudnjem danu neće primiti ni otkup, ni naknada. Neka je na vas mir i Allahova milost“.

(Ibn Hišam, Sira, 2/603; Ibn Abd Rabbihu, el-'Ikhd el-ferid, 4/57; el-Džahiz, el-Bejanu ve-tebjinu, 2/15; Širazi, Kelimetu-r-Resuli, 102)

قَالَ : فَلَيُبَلِّغُ الشَّاهِدُ الْغَايِبَ .
 أَيُّهَا النَّاسُ ! إِنَّ اللَّهَ قَدْ قَسَمَ لِكُلِّ وَارِثٍ
 نَصِيبَهُ مِنَ الْمِيرَاثِ وَلَا يَجُوزُ لِوَارِثٍ وَصِيَّةً .
 وَلَا يَجُوزُ وَصِيَّةٌ فِي أَكْثَرِ مِنَ الْتَّلْثِ . وَالْوَلَدُ
 لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ . مَنِ ادْعَى إِلَى غَيْرِ
 أَبِيهِ أَوْ تَوَلَّى غَيْرَ مَوَالِيهِ ، فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ
 وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ، لَا يُقْبَلُ مِنْهُ
 صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ .» .

(سِيرَةُ ابْنِ هِشَامٍ ٦٣/٢)

الْعِقْدُ الْفَرِيدُ لابن عَبْدِ رَبِّهِ ٥٧/٤

الْبَيَانُ وَالتَّبْيَانُ لِلْجَاحِظِ ١٥/٢

كَلِمَةُ الرَّسُولِ لِلشِّيرَازِيِّ ١٠٢

29. Dvije velike stvari

Od Jezida b. Hajjana se prenosi da je Božji poslanik jednog dana prisutnima održao sljedeći govor:

„O ljudi, ja sam samo čovjek. Skoro će doći izaslanik moga Gospodara i ja ću se odazvati Njegovom pozivu. Ali ja vam ostavljam dvije velike stvari: jedna je Božja Knjiga u kojoj se nalazi uputa i svjetlo. Ko se bude toga pridržavao biće na pravom putu, a ko to napusti biće u zabludi. Druga je moja porodica, za nju se svi uvijek sjećajte Allaha“.

(Sahihu Muslim, 4/1873;

Sahihu Ibni Huzejma, 4/63)

٢٩ - الشَّقَلَانِ

عَنْ يَزِيدِ بْنِ حَيَّانَ قَالَ : قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا خَطِيبًا فَحَمَدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ : « أَمَا بَعْدُ ، أَيُّهَا النَّاسُ فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَنِي رَسُولٌ رَبِّي فَأَجِيبُهُ وَإِنِّي تَارِكٌ فِيهِمْ الشَّقَلَيْنِ أَوْلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ مَنْ اسْتَمْسَكَ بِهِ وَأَخْذَ بِهِ كَانَ عَلَى الْهُدَى وَمَنْ تَرَكَهُ وَأَخْطَاهُ كَانَ عَلَى الضَّلَالَةِ وَأَهْلُ بَيْتِي أَذْكُرُكُمُ اللَّهَ فِي أَهْلِ بَيْتِي ». »

(صَحِيحُ مُسْلِمٍ ٤/١٨٧٣) :

صَحِيحُ ابْنِ حُزَيْمَةَ (٤/٦٣)

30. Posljednje riječi Božjeg poslanika

Božji poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, iako je jako bolestan, uz pomoć Alije i Fadla je otišao u džamiju i sa minbera, poslije zahvale Allahu, okupljenim vjernicima održao sljedeći govor:

„O ljudi, ja čujem da se vi bojite da vam Poslanik ne umre. Je li ijedan poslanik vječno ostao u svom narodu, pa da i ja među vama ostanem!? Znajte, da će ja otici svome Gospodaru, a vi ćete se priključiti meni. Oporučujem vam da pazite prve muhadžire, a muhadžirima oporučujem da se međusobno paze, jer Uzvišeni Allah kaže: „*Tako mi vremena, - čovjek doista gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje*“ (El-Asr, 1-3). Sve stvari teku prema Božjoj odredbi; pa ako vam nešto zakasni, nemojte to požurivati, jer Allah neće nikome požuriti zato što to on požuruje. Ko hoće da Allaha nadjača, Allah će njega nadjačati.

٢٠ - آخر كلامات رسول الله صلى الله عليه وسلم

«أيها الناس، بلغنى أنكم تخافون من موت نبيكم هل خلد نبى قبلى ممن بعث الله فاخلد فيكم؟ ألا إنى لاحق بربى، وإنكم لاحقون بي فاصيكم بما لمهاجرين الأولين خيراً، وأوصى المهاجرين فيما بينهم فإن الله تعالى يقول: «والعصر إن الإنسان لفى خسر، إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر». وإن الأمور تجري بإذن الله، ولا يحملنكم استبطاء أمر على استعجاله، فإن الله عز وجل لا يعجل بعجلة أحد، ومن غالب الله غلبه»

Ko hoće da Allaha prevari, Allah će njega prevariti. Hoće li se od vas očekivati da, kada zagospodarite, činite fesad na Zemlju i rodbinske veze prekidate.

Ja vam preporučujem da prema ensarijama, koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije vas je učinili, budete pažljivi. Zar sa vama nisu raspolovili ono što su imali? Zar vam nisu široko vrata otvorili u svojim domovima? Zar vas nisu sebi pretpostavili i onda kada su bili u oskudici? Ko od vas bude izabran da sudi neka primi od onih koji dobro rade, a nek oprosti onima koji grijese. Nemojte prema njima biti samovoljni. Ja vas čekam, a vi ćete se meni priključiti. Mjesto našeg sastanka je Kevser, vrelo u Džennetu. Ko želi da do Kevsera dođe, nek svoje ruke i jezik čuva od onoga, što ne treba činiti“.

(Hasan Ibrahim Hasan, Tarihu-l-islam,
1/149; el-Liva' el-islami, oktobar 1988).

وَمَنْ خَادَعَ اللَّهَ خَدَعَهُ ، فَهَلْ عَسِيْتُمْ إِنْ
تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتَقْطَعُوا
أَرْحَامَكُمْ ؟

وَأُوصِيكُمْ بِالْأَنْصَارِ خَيْرًا فَإِنَّهُمُ الَّذِينَ تَبَوَّءُوا
الْدَّارَ وَالْأَيْمَانَ مِنْ قَبْلِكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِمْ .
أَلَمْ يُشَاطِرُوكُمْ فِي الشَّمَارِ ؟ أَلَمْ يُوَسْعُوا لَكُمْ
فِي الدِّيَارِ ؟ أَلَمْ يُؤْثِرُوكُمْ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَبِهِمْ
الْخَصَاصَةُ ؟ أَلَّا فَمَنْ وَلِيَ أَنْ يَحْكُمَ بَيْنَ
الرَّجُلَيْنِ ، فَلَيَقْبَلْ مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَلَيَتَجَازَ
عَنْ مُسِيْئِهِمْ . أَلَا وَلَا يَسْتَأْثِرُونَ عَلَيْهِمْ ،
أَلَا وَإِنِّي فَرَطْ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لَا حِقْوَنَ بِي . أَلَا فَإِنَّ
مَوْعِدَكُمُ الْحَوْضُ ، أَلَّا فَمَنْ أَحَبَ أَنْ يَرِدَهُ عَلَىَ
غَدًا فَلِيُكَفَّ لِسَانَهُ إِلَّا فِيمَا يَنْبَغِي » .

(حسَن إِبْرَاهِيم حَسَن تَارِيخُ الْأَسْلَام ١٤٩/١ :
جَرِيدَةُ الْلَّوَاءِ الْأَسْلَامِيِّ أُكْتُوبَر ١٩٨٨)

31. Govor održan neposredno pred smrt

Prilikom jednog drugog odlaska u džamiju za vrijeme bolesti Poslanik je prisutnima održao i ovaj govor:

„O ljudi, zahvaljujem se, eto, Allahu. Nema drugog Boga osim Allaha. Bliži se moj rastanak sa vama. Ako sam koga od vas udario po leđima, evo mojih leđa, neka uzvrati istom mjerom. Ako sam nekom od vas uzeo imetak, evo mog imetka, pa neka ga uzme. Nemojte se bojati nikakvog progona sa moje strane, jer to nije moj običaj. Zaista mi je od vas najdraži onaj koji ispuni svoje potraživanje ili koji se toga potraživanja odrekne. Tako će moj susret sa Allahom biti bez zamjerki. Vidim da to nije dovoljno i da ću se na to morati ponovo vratiti“.

Poslije govora Poslanik je sišao sa minbera, klanjao podne namaz, zatim se opet popeo na minber i ponovio ponudu. Tada mu jedan od prisutnih zatraži tri dirhema. Dajući dirheme, Poslanik reče:

٣١ - خطبته صلى الله عليه وسلم في مرضه موتِهِ

« أَيُّهَا النَّاسُ ، فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكُمُ اللَّهَ الَّذِي
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ، وَإِنَّهُ قَدْ دَنَّا مِنِّي خُفُوقٌ مِنْ
بَيْنِ أَظْهَرِكُمْ ، فَمَنْ كُنْتُ جَلَدْتُ لَهُ ظَهَراً ،
فَهَذَا ظَهْرٍ فَلَيَسْتَقْدِمْ مِنْهُ . وَمَنْ كُنْتُ
شَتَّمْتُ لَهُ عِرْضًا ، فَهَذَا عِرْضٍ فَلَيَسْتَقْدِمْ
مِنْهُ . وَمَنْ أَخْدَثْتُ لَهُ مَالًا فَهَذَا مَالٍ فَلَيَأْخُذْ
مِنْهُ . وَلَا يَخْشَ الشَّحْنَاءَ مِنْ قِبَلِي ؛ فَإِنَّهَا
لَيْسَتْ مِنْ شَأْنِي . أَلَا وَإِنَّ أَحَبَّكُمْ إِلَىٰ مَنْ أَخْدَثَ
مِنِّي حَقًا إِنْ كَانَ لَهُ ، أَوْ حَلَّنِي فَلَقِيتُ رَبِّي
وَأَنَا طَيِّبُ النَّفْسِ ، وَقَدْ أَرَى أَنَّ هَذَا غَيْرُ
مُغْنٍ عَنِّي حَتَّىٰ أَقُومَ فِيْكُمْ مِرَارًا » .

ثُمَّ نَزَّلَ فَصَلَى الظَّهَرَ ، ثُمَّ رَجَعَ فَجَلَسَ عَلَى
الْمِنْبَرِ فَعَادَ لِمَقَاتَلَتِهِ الْأُولَى ، فَادْعَى عَلَيْهِ
رَجُلٌ بِثَلَاثَةِ دَرَاهِمٍ فَأَعْطَاهُ عِوْضًا ثُمَّ قَالَ :

„O ljudi, ako neko od vas nešto drugom duguje, treba mu to i vratiti. U tome ga ne treba da sprečava strah od sablazni na ovom svijetu, jer sablazan na ovome svijetu lakša je od one na drugom svijetu“.

Zatim je donio salavat i zatražio oprost za poginule na Uhudu, a potom dodao: „Jednom svom robu Allah je dao pravo izbora između onoga što je na ovom svijetu i onoga što je kod Njega, pa je sluga odabrao ono što je kod Allaha“. Tada je Ebu Bekr zaplakao i rekao: „Mi bismo sebe i svoje očeve za te radije žrtvovali“.

(Taberi, Tarih, 2/192; Ibnu-l-Esir, Kitabu-l-Kjamili, 2/254; Ebraši, Azametu-r-Resuli, 356).

« أَيُّهَا النَّاسُ ، مَنْ كَانَ عِنْدَهُ شَيْءٌ فَلْيُؤْدِهِ ،
وَلَا يَقُلْ فُضُوحُ الدُّنْيَا ، إِلَّا وَإِنْ فُضُوحَ الدُّنْيَا
أَهْوَنُ مِنْ فُضُوحِ الْآخِرَةِ ». ثُمَّ صَلَّى عَلَى
أَصْحَابِ أَحْدٍ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمْ ثُمَّ قَالَ : « إِنَّ
عَبْدًا خَيْرٌ اللَّهُ بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ
فَاخْتارَ مَا عِنْدَهُ ». فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ :
فَدَيْنَاكَ بِأَنفُسِنَا وَأَبَائِنَا ».

(تَارِيخُ الطَّبَرِيِّ ١٩٢/٢ : الْكَاملُ لِابْنِ الْأَثِيرِ
٢٥٤/٢ : عَظَمَةُ الرَّسُولِ لِلْأَبْرَاشِيِّ ٣٥٦)

LITERATURA

1. Sahihu-l-Buhari, Metabi'u -š-ša'b, Kairo, 1378/1958.
2. Sahihu Muslim
3. Sahihu Ibn Huzejma, El-Mektebu-l-islami, Bejrut, 1395/1975.
4. Ibn Hišam, Es-Sira en-nebevija, Halebi, Kairo, 1955.
5. Bakillani, I'adžazu-l-Kur'ani, Daru-l-me'arif, Kairo, 1964.
6. El-Vakidi, Kitabu-l-megazi, 'Alemu-l-kutub, Bejrut, 1984.
7. El-Kalkašendi, Subhu-l-e'aša, Kairo 1963.
8. En-Nuvejri, Nihajetu-l-ereb fi fununi-l-edeb, Kairo, 1963.
9. El-Kurtubi, Tefsir, Kairo, 1967.
10. Ibn Abdi Rabbihu, el-'Ikd el-ferid, Bejrut, 1983
11. El-Džahiz, el-Bejanu ve-t-tebjinu
12. Ahmed Zeki Safvet, Džemheretu hutabi-l-areb, Bejrut, 1933.
13. Abbas Mahmud el-Akkad, Fatimetu-z-

zehrai, Kairo, 1953.

14. Abbas Mahmud el-Akkad, Abkarijjetu Muhammed, Kairo bez oznake datuma izdanja

15. Es-Sejjid Hasan eš-Širazi, Kelimetu-r-Resuli-l-e'azam, Bejrut, 1387/1967

16. Halil Tahir, Šehru ramadane, Kairo, 1958.

17. Muhamed Ebu Zehre, el-Hitabe, Kairo, 1980.

18. Hasan Ibrahim Hasan, Tarihu-l-islami, Kairo, 1964.

19. Izzuddin Bulejk, Minhadžu-s-salihine, Bejrut, 1978.

20. Muhamed Atijja Ebraši, Azametu-r-resuli, Kairo, 1966.

21. Muhamed Abdulvehab, Siretu-r-Resuli (muhtesar), Kairo, 1956.

SADRŽAJ

UVOD:	-----	5
Motivi i teme Poslanikovih hutbi	-----	8
Osnovne karakteristike Poslanikovih hutbi	-----	12
Rječitost Božjeg Poslanika	-----	16
IZBOR POSLANIKOVIH HUTBI	-----	17
1. Početak hutbi Božjeg poslanika	-----	18
2. Sve što će doći blizu je	-----	20
3. Prva hutba u Meki	-----	22
4. Govor održan na Safi	-----	24
5. Prva hutba u Medini	-----	26
6. Hutba na prvoj džuma-namazu	-----	28
7. Vjernik živi između dva straha	-----	36
8. Tražite oprost od Allaha	-----	38
9. Kao da je istina nekom drugom a ne nama naređena	-----	40
10. Hutba održana poslije ikindiјe	-----	42
11. Kontrola rada sakupljača zekata	-----	44
12. Hutba u Haifu	-----	46

13. Obaveze prema susjedima -----	48
14. Makar i sa pola hurme -----	50
15. Hutba u povodu vjenčanja Fatime i Alije -----	54
16. Obaveze prema sebi -----	58
17. Obligatnost posta -----	62
18. Hutba u povodu mjeseca ramazana	66
19. Najljepši govor -----	70
20. Hutba na Bedru -----	72
21. Hutba na Uhudu -----	76
22. Hutba na dan oslobođenja Meke ---	82
23. Nepovredivost Meke . -----	86
24. Bože moj, smiluj se ensarijama ----	88
25. Hutba na Tebuku -----	92
26. Najbolji ljudi -----	96
27. Hutba na Mini -----	98
28. Hutba na Opšnom hadžu -----	100
29. Dvije velike stvari -----	110
30. Posljednje riječi Božjeg Poslanika	112
31. Govor održan neposredno pred smrću	116
LITERATURA: -----	120

